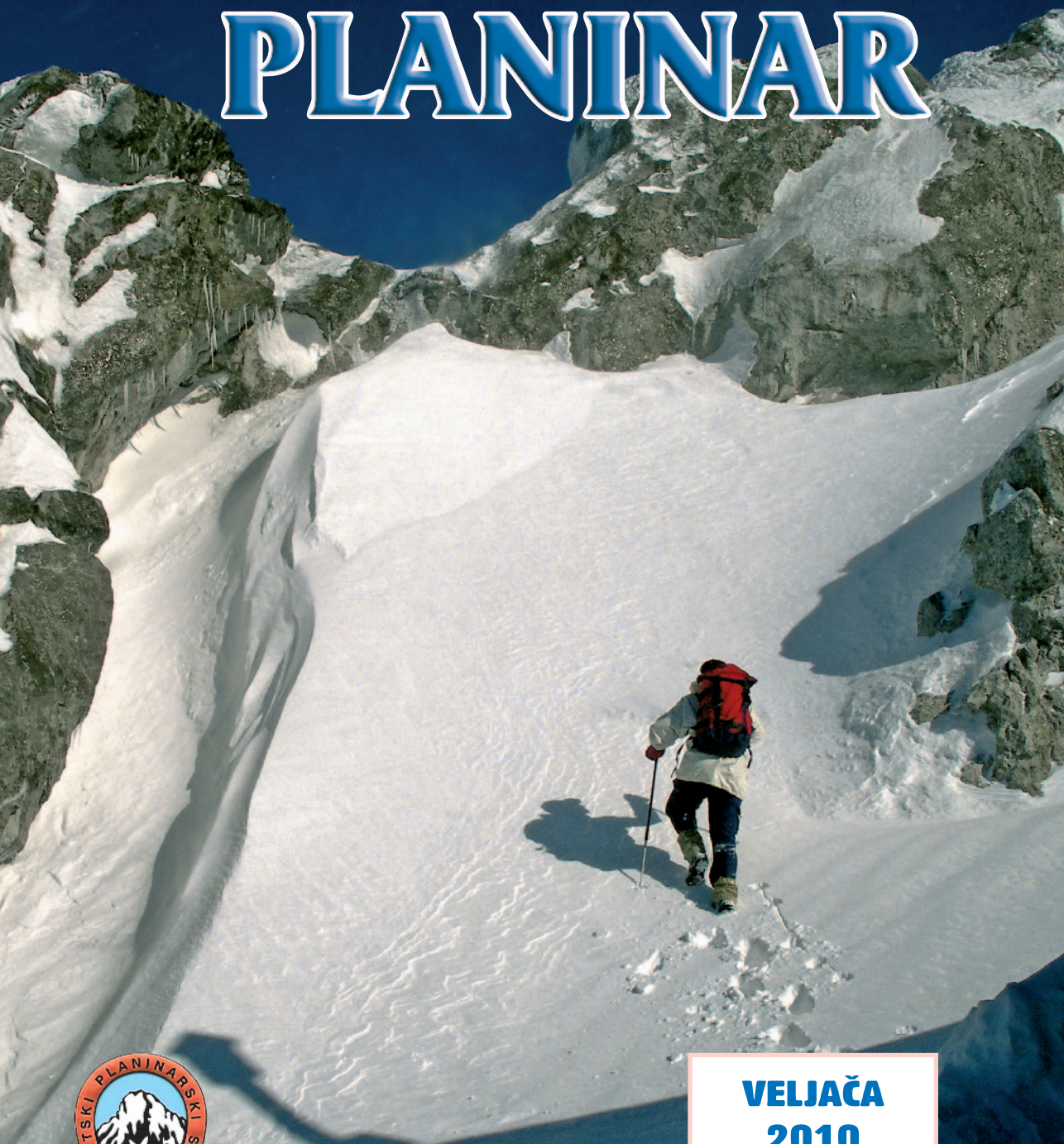

ISSN 0354-0650

GODIŠTE
102

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG
PLANINARSKOG SAVEZA

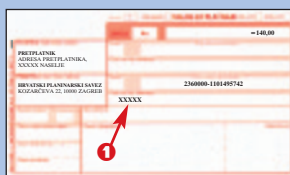
VELJAČA
2010

2

»HRVATSKI PLANINAR« – ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA »CROATIAN MOUNTAINEER« – JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

ČASOPIS »HRVATSKI PLANINAR« izlazi u **11 brojeva** godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj). Prvi broj izašao je **1. lipnja 1898.** Časopis je od 1949. do 1991. godine izlazio pod imenom »Naše planine«.

PRETPLATA za 2010. godinu iznosi **150 kuna** (za inozemstvo **35 eura**). Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskog planinarskog saveza **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan **Vaš pretplatnički broj**. Pretplata za inozemstvo uplaćuje se na račun **SWIFT: ZABA-HR2X 25731-3253236**, također uz poziv na pretplatnički broj.

VAŠ PRETPLATNIČKI BROJ (1)

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate, uz adresu ćete moći vidjeti naznak o obavljenoj uplati. Tako možete provjeriti je li Vaša uplata za tekuću godinu uredno primljena i evidentirana u HPS-u (2).

NOVI PRETPLATNICI, odnosno zainteresirani za pretplatu na časopis »Hrvatski planinar«, trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom će primiti uplatnicu i brojeve koji su izašli od početka godine, a zatim će, nakon uplate, svaki mjesec na svoju adresu redovno primiti svoj primjerak časopisa.

CIJENA POJEDINAČNOG PRIMJERKA je **15 kuna** (+ poštarina).

CJENIK OGLAŠAVANJA šaljemo zainteresiranima na zahtjev.

SURADNJA: Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Krajnji rok za primitak priloga je deseti dan prethodnoga mjeseca (20 dana prije izlaska broja). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova**, posebno dužih priloga. **Prednost imaju** prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim i većim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata!). Podrobnije upute nalaze se na web-stranici časopisa.

STAVOVI I MIŠLJENJA izneseni u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

WEB-STRANICA ČASOPISA:

www.plsavez.hr/HP

NAKLADNIK

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb

PRETPLATA I INFORMACIJE

Ured Hrvatskog planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@plsavez.hr
<http://www.plsavez.hr>

UREDNIŠTVO

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@plsavez.hr

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Alan Čaplar
Palmotičeva 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@plsavez.hr
mob.: 091/51-41-740
tel.: 01/48-17-314

UREDNIČKI ODBOR

Damir Bajš
Darko Berljak
Vlado Božić
Faruk Islamović
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Vanja Radovanović
Robert Smolec

LEKTURA I KOREKTURA

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

GRAFIČKA PRIPREMA

Alan Čaplar

TISAK

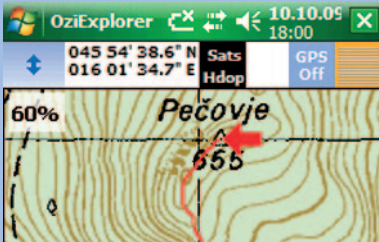
Ekološki glasnik, Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

42

Priznanja ženskoj ekspediciji Everest 2009.

44

GPS uređaji za planinare

55

60 godina HPD-a »Željezničar«, Zagreb

62

Monte Rosa

TEMA BROJA
GPS uređaji za planinare

SADRŽAJ

Ženska ekspedicija »Mt. Everest 2009« osvojila sve što se moglo	42
GPS uređaji za planinare.....	44
prof. dr. Darko Grundler	
60 godina HPD-a »Željezničar« u Zagrebu.....	55
Alan Čaplar	
Foto-natječaj PD-a »Kamenjak«	60
Moja Monte Rosa	62
Tomislav Friščić	
Putovima slavnog Odiseja po otoku Mljetu	65
Ana Grubanović	
Tko je što u hrvatskom planinarstvu: prof. Marin Perković	68
Speleologija	69
Planinarski putovi	71
In memoriam: Milan Kaučić	76
Planinarske kuće.....	77
Vijesti	78
Kalendar akcija	80

SLIKA NA NASLOVNICI

Uspon na vrh Snježnika

foto: Darko Berljak

Ženska ekspedicija »Mt. Everest

Ostvarenje glavnog cilja hrvatske ženske alpinističke ekspedicije na Mount Everest (8850 m), koju je prošle godine organizirao HPS - popeti se na najviši vrh svijeta i vratiti se živ i zdrav iz Himalaje - nije bila i posljednja riječ glede osvajanja. Usponima Darije i Iris Bostjančić te Milene Šijan i Ene Vrbeč, angažira-

Liječnica ekspedicije dr. Lana Đonlagić prima priznanje »Millennium PR 38 Fair play« za nesebičnu pomoć članovima drugih ekspedicija na Mount Everestu

nju svih ostalih članica i vođe ekspedicije u postizanju zajedničkog cilja, a posebno dr. Lane Đonlagić u spašavanju i liječenju članova drugih ekspedicija, pridružili su se nakon povratka iz Nepala još mnogi hvalevrijedni rezultati i značajna priznanja – ekspedicija je osvojila sve što se moglo!

- ▶ **3. kolovoza 2009.** U Gradskom poglavarstvu Grada Zagreba gradonačelnik Milan Bandić predao je Medalje Grada Zagreba Iris Bostjančić, Eni Vrbeč i Darku Berljaku.
- ▶ **17. listopada 2009.** Hrvatska gorska služba spašavanja na Zboru u Makarskoj dodijelila je Posebno priznanje i diplomu HGSS-a vodi ekspedicije Darku Berljaku i onim članicama koje su pripadnice Službe: Lani Đonlagić, Sunčici Hrašćanec, Jani Mijailović, Mileni Šijan i Eni Vrbeč.
- ▶ **3. studenoga 2009.** U rasprodanoj Velikoj dvorani KD-a »Lisinski« 1800 gledatelja vidjelo je predavanje o ekspediciji, a sve članice primile su posebno priznanje HPS-a za svoj pothvat.
- ▶ **3. prosinca 2009.** Iz tiska je izašla knjiga o ekspediciji autora Darka Berljaka »Više od Everesta«, koja je ubrzo proglašena Knjigom dana.

Članice ekspedicije i vođa Darko Berljak – ekipa za najveća ostvarenja

2009« osvojila sve što se moglo

Uspjeh druge hrvatske ženske himalajske ekspedicije nemoguće je nadmašiti jer na svijetu ne postoji vrh viši od Everesta. Po povratku, ekspedicija je ovjenčana svim najvišim športskim priznanjima

- ▶ **8. prosinca 2009.** U Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, za vrijeme priredbe koju organiziraju »24 sata« i HTV, ženska ekspedicija »Mt. Everest 2009« proglašena je »Ponosom Hrvatske«. Ta se nagrada dodjeljuje ljudima i skupinama koji su svojom iznimnom hrabrošću, riskirajući vlastite živote, pomogli drugim ljudima ili im pomažu i koji time odašilju poruku požrtvornosti i dobrote, kao i skupinama i pojedincima koji su svojim ponašanjem postali inspiracija drugima u teškim prilikama ili su pokrenuli pozitivne promjene.
- ▶ **13. prosinca 2009.** Na Međunarodnom festivalu planinarskih dokumentarnih filmova (KIMFF) u Kathmanduu u Nepalju prikazan je video film »Hrvatska ženska ekspedicija Mount Everest 2009«.
- ▶ **20. prosinca 2009.** U Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, na Velikom danu hrvatskog sporta, koji organizira Hrvatski olimpijski odbor, ekspedicija je proglašena najvećim sportskim potkvatom u 2009. godini.
- ▶ **21. prosinca 2009.** Na tradicionalnoj Novogodišnjoj sjednici HPS-a ekspedicija je proglašena najvećim planinarskim uspjehom i najboljom organiziranom planinarskom akcijom u 2009. godini.
- ▶ **27. prosinca 2009.** U najcjenjenijem godišnjem sportskom izboru, koji već 58 godina organiziraju »Sportske novosti«, putem anonimne ankete u kojoj je sudjelovalo 408 sportskih novinara ekspedicija je proglašena najboljom športskom ženskom ekipom godine, a liječnica ekspedicije dr. Lana Đonlagić osvojila je Millenium PR 38 Fair play za pomoć drugim ljudima na Mt. Everestu.

GPS uređaji za planinare

Planinarenje s GPS-om – prvi dio

prof. dr. Darko Grundler, Kutina

Na početku nekoliko riječi za one koji se opiru tehnološkim novitetima i koji će reći da je »pravo« planinarenje samo ono bez zemljovida i kompasa, bez GPS-a, mobilnog telefona i sličnih novotarija. Naravno da ti »dodaci« sami po sebi ne mogu biti svrhom planinarenja, ali oni jednako kao dobre cipele i odjeća, kvalitetna naprtnjača i kišna kabanica, dobro pokrivalo za glavu i štapovi za hodanje, mogu planinarenje učiniti zanimljivijim, sigurnijim i ugodnijim. Tehnološki će noviteti obogatiti doživljaj planinarenja, a neće ga osiromašiti. Stvarni je razlog otpora svakoj novotariji, pa tako i GPS uređajima, strah od nepoznatoga, bojazan da se nećemo znati služiti tim uređajima i odbojnost pri pomisli da sad

treba naučiti rabiti te neobične nove sprave. Ali, sa svakom je novotarijom bilo tako pa ne treba oko toga podizati preveliku galamu. Htjeli mi to ili ne, i u planinarenje prodire tehnologija i ne treba joj se slijepo odupirati. Mnogo je bolje, barem načelno, saznati što nam to GPS uređaj može pružiti i tek nakon toga odlučiti želimo li ga rabiti ili ne. Upravo je to namjena ovoga članka - upoznati čitatelja s planinarskim GPS uređajima, pogodnostima koje mu takvi uređaji mogu pružiti i njihovim nedostacima.

U »Hrvatskom planinaru« svojedobno je opisano što je GPS pa to ovdje neću ponavljati. Pri pisanju ovoga članka namjera mi je bila dati pregled prijenosnih GPS uređaja i programa

DARKO GRUNDLER

korisnih i prikladnih za planinare u Hrvatskoj. Pritom sam se ograničio samo na one uređaje i programe koje rabim ili sam ih isprobao, pa su ovdje opisana iskustva »iz prve ruke«. Zanimljivo je spomenuti da sam na nekim izletima istodobno isprobavao čak šest različitih GPS uređaja!

GPS uređaji proizvode se kao samostalne naprave, ali se ugrađuju i u mobilne telefone, fotoaparate, automobile, plovila i sve ostalo što se kreće. Ugrađuju se ili će se uskoro ugrađivati u obuću, odjeću, torbe i ručne satove. Namjenski GPS uređaji za cestovnu navigaciju postali su dovoljno jeftini, pouzdani i razmjerno jednostavni za uporabu pa ih rabi sve više vozača. Ručni GPS uređaji za planinare, izletnike, bicikliste i ostale koji borave u prirodi polako, ali sigurno postaju dio njihove opreme. Za razliku od prvih GPS uređaja, suvremeni su GPS uređaji pristupačnih cijena, dovoljno točni i sasvim dobro rade u šumi, u određenim uvjetima u klancima, za vrijeme oborina i sl.

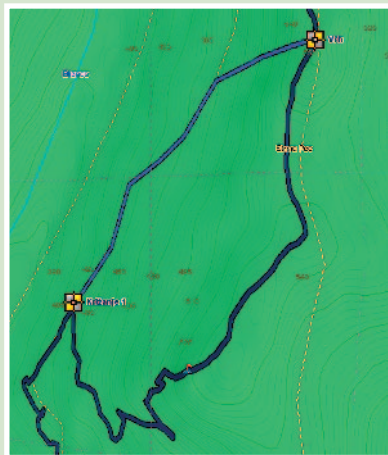
GPS uređaji mogu mnogo toga, ali je njihova glavna namjena korisniku pokazati njegov položaj na zemljovidu. To znači da će korisnik na zaslonu GPS uređaja na prikazanom zemljovidu vidjeti svoj položaj i put kojim je prošao. Točnost i osjetljivost suvremenih GPS uređaja takva je da slobodno možemo reći da će korisnik praktično uvijek znati gdje se nalazi. Osnovni je uvjet da bi GPS uređaj mogao pokazati položaj da nebo nije zaklonjeno nepropusnim preprekama za radio valove koji dolaze sa satelita (»odozgo«): stijenama, zgradama, krovovima i sl. Uporaba je GPS uređaja besplatna i nakon kupovine uređaja i zemljovida ne plaća se više nikakva naknada.

TRAGOVI, PUTOVI I PUTNE TOČKE

Najprije nekoliko riječi o pojmovima iz GPS svijeta. Trag (e-trag, engl. track) je zapis puta koji je GPS prošao. To su u memoriju GPS uređaja pohranjeni podaci o mjestima (točnije zemljopisnim koordinatama mjesta) na kojima se GPS nalazio. Trag se pohrani u datoteku pa se snimljeni podaci mogu gledati na GPS uređaju ili osobnom računalu. Trag je, dakle, niz točaka, ali se pri prikazu te točke spoje crtom pa korisnik ima dojam da je snimljeni put neprekinuta krivulja. Put (ruta, e-put, engl. route) je zapis točaka koje GPS još nije prošao. Njih korisnik može unaprijed zapisati i tako u GPS uređaju imati prikaz puta kojim želi proći. Pri planiranju izleta put se može kod kuće pripremiti i pohraniti u GPS uređaju pa onda na terenu vidjeti koliko se odstupa od predviđenog puta. To može biti vrlo korisno pri odlasku u nepoznate krajeve u kojima nema označenih putova. U svakom trenutku korisnik vidi koliko je daleko i u kojem je smjeru od puta kojim želi proći. Putna točka (engl. waypoint) jest zabilježen i u memoriju pohranjen položaj neke točke (zemljopisne koordinate nekog mjesta). To mogu biti: određite, različiti objekti, znamenitosti i dr. Putne se točke mogu bilježiti na terenu pritiskom na dugme GPS uređaja ili dodiranjem zaslona pa tako korisnik može zabilježiti zanimljiva mjesta koja možda nisu označena na zemljovidu (izvor, križanje, mjesto odmora i sl.). Putne se točke mogu unositi i unaprijed pa na terenu korisnik može vidjeti koliko je daleko i gdje se nalazi u odnosu na zabilježene putne točke.

Tragovi, putovi i putne točke zapisani su u normiranom, računalno čitljivom formatu i mogu se presnimati iz GPS uređaja u osobno računalo i obrnuto, a mogu se i pretvarati iz jednoga normiranog formata u drugi te se tako razmjenjivati između GPS uređaja i programa. Tragovi, putovi i putne točke mogu se prikazivati na različitim zemljovidima i u različitim mjerilima. Mogu se i obrađivati, tako da se pojedine putne točke izbrisu, da im se promijeni položaj, da se tragovi i putovi podijele na više njih ili da se više njih spoji u jedan i dr. Tragovi, putovi i točke mogu se na zemljovidu prikazati i u 3D prikazu.

Trag (tamno plavo), put (svijetloplavo) i putne točke (kvadrati s nazivom) na zemljovidu AdriaTOPO

GPS uređaji (slijeva nadesno): Magellan Mobile Mapper 6 (6,9 cm), Magellan Triton 200 (6,9 cm), Garmin Dakota 20 (6,6 cm) i Garmin Oregon 550 (7,6 cm). U zagradama su navedene duljine dijagonale zaslona.

Veličina zaslona, baterije i raspoloživost

Tri najvažnija kriterija pri izboru GPS uređaja jesu veličina zaslona, trajanje baterija i raspoloživost (sposobnost GPS uređaja da ustanovi svoj položaj). GPS uređaji sa zaslonom čije su dimenzije manje od približno 5×4 cm teško su čitljivi i na njima je moguće prikazati samo mali dio zemljovida, što otežava orijentaciju i snalaženje. Veći zaslon, na žalost, znači i veću cijenu uređaja. Drugi je važan kriterij pri izboru GPS uređaja trajanje baterija. U većini uređaja mogu se rabiti akumulatori pa nije presudna cijena baterija, već njihov vijek trajanja. Akumulatori se, kad se isprazne, mogu ponovo napuniti i tako višestruko rabiti. Uređaj bi s jednim baterijama ili jednim punjenjem akumulatora trebao izdržati barem šest sati. Tako bi GPS bio upotrebljiv za vrijeme trajanja većine izleta. Iako se mogu nositi pričuvne baterije i premda se uređaj može gasiti, to se pokazalo nepraktičnim pa je dobro odabrati GPS uređaj koji može raditi što duže uz jedan komplet baterija ili jedno punjenje akumulatora. Treći je kriterij raspoloživost GPS uređaja, tj. njegova sposobnost da pokaže položaj u različitim uvjetima i dovoljno točno. Novija generacija GPS uređaja ima prijemnike koji su mnogo točniji i osjetljiviji od onih starije generacije pa se preporučuje izabrati GPS uređaje s takvim prijemnicima. GPS uređaji s osjetljivim prijemnikom pokazivat će položaj i u uvjetima u

kojima stariji prijemnici to ne mogu (u šumi, za vrijeme kiše i snijega, u određenim uvjetima u uskim klancima, u gradovima i sl.). Usto, vrijeme potrebno da se pri uključivanju uređaja prikaže položaj kod novih je uređaja znatno kraće.

Vrste GPS uređaja

GPS uređaji mogu se svrstati u skupine prema različitim kriterijima, primjerice GPS za automobile (cestovna navigacija), GPS za plovila (navigacija na moru i jezerima), GPS za pješake (planinare, izletnike) i bicikliste, profesionalni GPS uređaji (GSS, geodeti, šumari) itd. U ovom su članku GPS uređaji prikladni za planinare podijeljeni u četiri skupine: GPS »ključ u ruke«, GPS »sam svoj majstor«, GPS »modni dodatak« i GPS »jeftino i jednostavno«. Podjela i nazivi moja su izmišljotina i nisu »službeni«.

GPS »ključ u ruke«

Uređaj koji se ubraja u ovu skupinu korisnik dobiva spreman za uporabu, s instaliranim programom i zemljovidom. Korisnik ne može mijenjati program. Zemljovid može zamijeniti novijom inačicom, ali samo sa zemljovidom koji izrađuje proizvođač uređaja. Glavna je prednost ove skupine uređaja u tome što korisnik ne treba ništa znati o instalaciji programa, zemljovida i podrobnostima rada uređaja. Može ga

praktično odmah početi rabiti. Glavni je nedostatak ove skupine uređaja nemogućnost promjene programa i ograničenje na uporabu zemljovida koje isporučuje proizvođač uređaja. Postoje posebni programi i trikovi pomoću kojih korisnik može izraditi vlastite zemljovide za GPS uređaje »ključ u ruke«, ali ti su postupci komplicirani i neprikladni za većinu planinara. Ova je vrsta uređaja najbolje rješenje za većinu planinara jer planinar ne mora znati gotovo ništa o računalnoj tehnologiji da bi se mogao njime služiti. Tome u prilog govori i činjenica da praktično svi zemljovidi objavljeni na web stranicama Hrvatskoga planinarskog saveza potječu iz takvih uređaja.

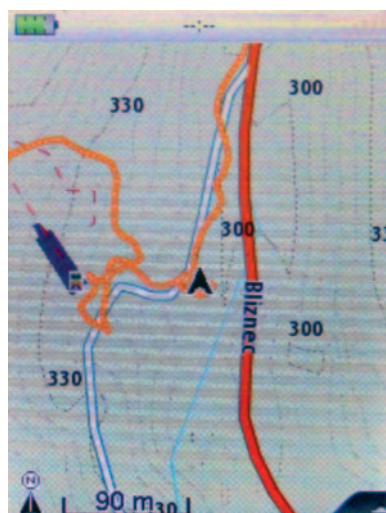
Postoje dva glavna proizvođača GPS uređaja tipa »ključ u ruke«: Garmin i Magellan. Oba imaju predstavnike u Hrvatskoj i svoje web stranice. Tvrtke nude desetke različitih modela prikladnih za planinare. U ovom je članku opisano nekoliko modela koji zadovoljavaju spomenute kriterije: dovoljno velik zaslon, trajanje baterija od najmanje šest sati i dobra

morati izdvojiti približno kao za tri para odličnih planinarskih cipela treba posebno kupiti i zemljovid (još jedan par cipela). Na raspolaganju je samo jedan topografski zemljovid prikladan za planinare, i to pod nazivom *topo2009X*. Proizvođač dopunjuje i obnavlja zemljovid pa se izdaju nove inačice koje korisnici mogu sami instalirati na svoje GPS uređaje. Uz ostale objekte (ceste, pruge, ulice u naseljenim mjestima itd.), na zemljovidu su ucrtane i brojne planinarske staze i planinarima zanimljivi objekti (vrhovi, domovi, kuće, izvori i sl.). Iako se taj zemljovid ne može mjeriti s npr. topografskim zemljovidom mjerila 1:25.000, on može sasvim dobro poslužiti planinaru, koji se uz pomoć toga zemljovida neće izgubiti i sasvim će se dobro snalaziti u prirodi. Prikaz zemljovida na zaslonu može se povećavati i smanjivati, a zaslon ima i osvijetljenje čija se jačina može prilagođavati, tako da je dobro vidljiv u raznim uvjetima. Uređajem se upravlja pomoću nekoliko dugmadi ili zaslonom osjetljivim na dodir. Uređaj ima ugrađen kompas, tor za SD me-

GPS uređaji mogu mnogo toga, ali je njihova glavna namjena korisniku pokazati njegov položaj na zemljovidu. To znači da će korisnik na zaslonu GPS uređaja na prikazanom zemljovidu vidjeti svoj položaj i put kojim je prošao

raspoloživost. Svi ovdje opisani GPS uređaji tipa »ključ u ruke« zadovoljit će većinu planinara. Prednosti i nedostatke pojedinih modela svaki planinar mora otkriti sam jer su i njihovi zahtjevi različiti. Tako je, primjerice, nekima važno da GPS uređaj ima ugrađen fotoaparata, dok je drugima važno da ima ugrađen barometar.

Magellan Triton 1500. Iz skupine ručnih GPS uređaja tvrtke Magellan, za planinare su najbolji modeli Triton 1500 i Triton 2000 (razlika među njima u tome je što Triton 2000 ima ugrađen digitalni fotoaparata). Triton 1500 prikladan je dimenzija za nošenje i dovoljno velikog zaslona za prikaz zemljovida. Podrobni podaci o uređaju mogu se pronaći na web stranicama zastupnika. Uređaj dolazi s instaliranim programom koji je razmjerno lako naučiti rabiti. Uz uređaj koji nije jeftin i za koji ćete

Zaslon GPS uređaja Magellan Triton 1500 (narančasto je snimljen trag)

ZEMLJOVIDI ZA GPS UREĐAJE

GPS uređaji mogu rabiti dvije osnovne skupine zemljovida. Prva su skupina zemljovidi koje izrađuju proizvođači GPS uređaja »ključ u ruke«. Ti se zemljovidi mogu rabiti samo s GPS uređajima tog proizvođača. Takvi se zemljovidi plaćaju, a s vremenom na vrijeme izdaju se nove inačice. Iako se proizvođači trude zemljovide učiniti što točnijima, oni nikada ne dostižu podrobnost vojnih ili civilnih zemljovida mjerila 1:25.000. Prednost je tih zemljovida u tome što su razmjerno suvremeni i što je u njih uneseno relativno novo stanje. U nekima su djelomično ucrtane i planinarske staze i planinarski objekti. Na web stranicama Hrvatskoga planinarskog saveza može se vidjeti mnogo takvih zemljovida. Kao što je već spomenuto, ta se vrsta zemljovida rabi u GPS uređajima »ključ u ruke«. Za područje Hrvatske postoje samo dva zemljovida: topo2009X tvrtke Magellan i AdriaTOPO tvrtke Garmin. Za razlike između ta dva zemljovida treba pogledati web stranice proizvođača.

Druga su skupina zemljovidi koje je moguće pretvoriti u računalno čitljiv oblik, ili jednostavnije rečeno sliku koja se može prikazati na računalu. To praktično znači da se bilo koji zemljovid može prirediti u oblik prihvatljiv GPS uređaju. Primjerice, satelitska snimka površine zemlje koja se može pronaći na internetu može se presnimiti u GPS uređaj. Zemljovid s papira može se skenirati i presnimati u GPS uređaj. Postupak nije sasvim

morijsku karticu, zvučnik i mikrofoni (može se snimati i reproducirati zvuk), LED svjetiljku (u nuždi može poslužiti kao ručna svjetiljka) itd. Triton ima sve uobičajene funkcije boljih GPS uređaja: mogućnost unosa puta, snimanje prijednog puta, zapis točaka, udaljenost do cilja, vrijeme i drugo. Triton 1500 u određenoj je mjeri otporan na udarce i vlagu (vodootporan je prema normi IPX7, radi u rasponu temperatura od -20 do 50 °C, otporan je na pad s visine od 1 m). Uz uređaj se dobiva kratka uputa na engleskom jeziku i opsežna uputa na CD-u, također na engleskom jeziku.

Uređaj se može povezati s osobnim računalom i s njime razmjenjivati podatke. Na osobnom se računalu može besplatno instalirati program *VantagePoint* pomoću kojeg se mogu gledati i uređivati podaci i zemljovid (program *VantagePoint* opisan je u sljedećem nastavku članka o GPS uređajima).

Garmin Oregon 550 ubraja se u novu generaciju Garmin GPS uređaja. Odlikuje se malim dimenzijama, velikim zaslonom (ima najveći zaslon od svih GPS uređaja prikladnih za planinare), dobrom raspoloživošću i trajanjem baterija (prema podacima proizvođača 16 sati). Uređajem se upravlja pomoću zaslona osjetljivog na dodir, a ugrađeni je program lako naučiti rabiti. Korisnik može odabrati izbornik na hrvatskom jeziku. Uređaj ima ugrađen elektronički troosni kompas (kompas koji ispravno radi bez obzira u kojem je položaju uređaj) i barometarski visinomjer. Uređaj ima 850 MB ugrađene memorije, a ako to nije dovoljno, može

se dodati i microSD memorijska kartica. Velika ugrađena memorija omogućuje pohranu mnogo zemljovida i fotografija. Podaci barometra mogu se spremati u memoriju i tako se npr. može uočiti dolazak nevremena. Uređaj može bežično razmjenjivati podatke s drugim Garmin GPS uređajima (Oregon, Dakota i Colorado). Primjerice, planinar može na terenu drugom planinaru s Garmin uređajem prenijeti put, putne točke ili trag kojim je prošao. Uređaj je otporan na vlagu, temperaturu i udarce (vodootporan je prema normi IPX7, radi u rasponu temperatura od -20 do 70 °C). Ugrađena funkcija HotFix omogućuje vrlo brzo pronalaženje položaja nakon uključivanja uređaja. Model 550 ima ugrađenu kameru (3,2 megapiksela) i preglednik slika. Pri fotografiranju automatski

Prikaz zaslona GPS uređaja Garmin Oregon 550. Lijevo naredbeni zaslon, desno prikaz zemljovida (trag je označen tamno zeleno). Oznake + i - omogućuju da se dodirnom prsta poveća ili smanji prikaz zemljovida (engl. zoom)

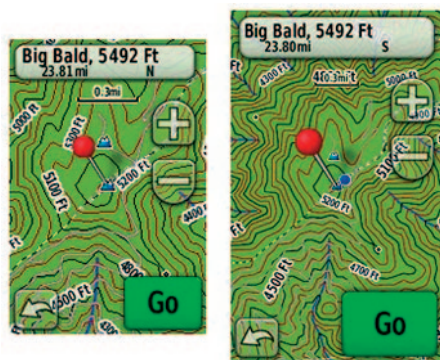
jednostavan jer je zemljovid potrebno kalibrirati, pretvoriti u oblik prihvatljiv GPS uređaju i zatim ga presnimiti u GPS uređaj. Postoje programi koji to rade više ili manje automatski, ali čak i tada to nije jednostavno za one koji nisu vični radu s računalom. Ovakve zemljovide mogu rabiti GPS uređaji »sam svoj majstor« i neki uređaji iz skupine »modni dodatak«.

U pogledu računalnog zapisa, zemljovidi se dijele u dvije skupine: rasterske i vektorske. Pod rasterskim zemljovidima razumijevaju se takvi koji su zapisani u računalnom točkastom zapisu (engl. bitmap). Pojednostavljeno rečeno, to su zapisi koji se na računalu mogu pomoću programa za prikaz točkastih zapisa vidjeti kao slika. Na primjer, sve su fotografije i rezultati skeniranja u točkastom zapisu. Druga vrsta zapisa jest vektorski zapis (u tom su zapisu zemljovidi topo2009X i AdriaTOPO). Kod takvog je zapisa svaki element zemljovida zapisan određenim matematičkim izrazom. Izrada takvog zemljovida mnogo je kompliciranija od točkastog zapisa i ne može se izraditi skeniranjem. Prednosti su vektorskoga zapisa mogućnost povećanja i smanjenja prikaza bez gubitka kvalitete, mogućnost pretraživanja objekata na zemljovidu po nazivu, mogućnost 3D prikaza i dr. Zbog kompliciranoga i dugotrajnog načina izrade, korisnici vektorske zemljovide ne izrađuju sami, već ih kupuju gotove.

se bilježi zemljopisni položaj fotografije (engl. geotagging). U uređaj je moguće snimiti zemljovid AdriaTOPO, koji treba posebno platiti. Zemljovid se povremeno dopunjuje i obnavlja uz ostalo i planinarima zanimljivim podacima (staze, vrhovi, domovi i sl.). Nove su inačice zemljovida besplatne za korisnike koji su zemljovid kupili. Garminovi ručni uređaji s kartama mogu služiti i kao uređaji za cestovnu navigaciju (engl. turn-by-turn), ali i za nautiku uz dodatak BlueCharta. Uz uređaj se dobiva uputa za pokretanje i opsežan korisnički priručnik na hrvatskom jeziku (knjižica i CD).

Na osobno je računalo moguće instalirati program MapSource, pomoću kojeg se mogu pregledavati zemljovidi i podaci iz GPS uređaja. Pomoću tog programa mogu se razmjenjivati podaci s GPS uređajima Garmin. Program je besplatan, a može se instalirati na osobno računalo i bez ručnog GPS uređaja (zemljovid treba kupiti). I za ovaj GPS uređaj treba odvojiti jednako novca kao za tri para odličnih planinarskih cipela (i za zemljovid još kao za pola para). Uz pojedine Garminove modele zemljovid se dobiva besplatno ili za minimalnu cijenu (za detaljnosti se treba obratiti zastupniku).

Tijekom pisanja ovoga članka zastupnik me obavijestio da je Garmin izdao besplatnu inačicu programa za uređaje Colorado, Oregon i Dakota, koji omogućuje izradu vlastitih rasterskih zemljovida (pojam rasterskog zemljovida objašnjen je u odjeljku Zemljovidi). To će omogućiti da isti uređaj bude »ključ u ruke« i djelomično »sam svoj majstor«. Treba reći da će

Usporedba veličine zaslona GPS uređaja Dakota (lijevo) i Oregon

uređaji i dalje biti ograničeni na GPS program što ga isporučuje Garmin i da korisnik neće moći instalirati vlastite GPS programe kao u »pravi« GPS uređaj iz skupine »sam svoj majstor«. Unatoč tome, bit će to značajno poboljšanje uređaja i pružit će korisniku dodatnu slobodu.

Garmin Dakota 20. Garmin Dakota 20 »mlađi je brat« Oregona. Manjih je dimenzija, manjega zaslona i s nešto manje funkcija. Njime se upravlja vrlo slično kao i Oregonom, a rabi i iste zemljovide. Zahvaljujući malim dimenzijama može se nositi i u malom džepu košulje ili planinarske vjetrovke. Povezuje se s računalom pomoću istog programa kao i Oregon (MapSource). Lakši je od modela Oregon i prema podacima proizvođača ima dulji vijek baterija.

Dakota je dobar GPS uređaj za planinare koji si ne mogu priuštiti Oregon (Dakota 20 je za trećinu jeftiniji od Oregona).

Prikaz dva izbornika, putnog računala i kompasa GPS uređaja Garmin Dakota 20.

Za sportski orijentirane rekreativce treba spomenuti da se za Oregon, Dakotu i Colorado mogu posebno kupiti dodaci (senzori) za mjerenje broja otkucaja srca (engl. heart rate monitor) i brzinomjer za bicikle (engl. speed/cadence bike sensor).

GPS »sam svoj majstor«

Uređaj iz skupine »sam svoj majstor« korisnik nakon nabave mora pripremiti za rad tako da u njega instalira jedan ili više programa i snimi zemljovide. Budući da to za osobe koje se ne bave računalima nije baš jednostavan zadatak, oni koji se ne žele time pozabaviti mogu ovu vrstu uređaja odmah zaboraviti.

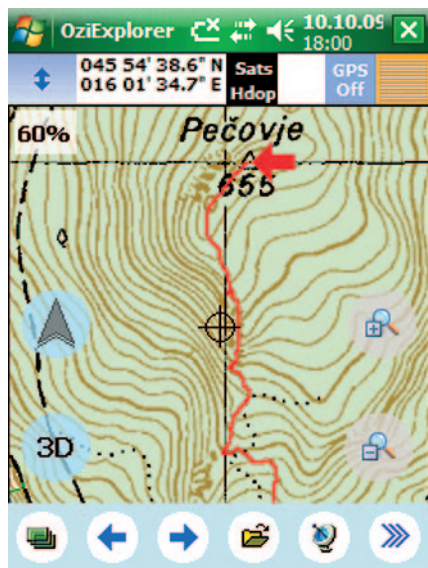
Glavna je prednost uređaja »sam svoj majstor« mogućnost ugradnje GPS programa po želji korisnika i u načelu uporaba bilo kojeg zemljovida. Moguće je istodobno ugraditi i više GPS programa pa korisnik po potrebi može pokrenuti onaj koji želi. Programe i zemljovide ne isporučuju proizvođači GPS uređaja pa ih korisnik mora nabaviti iz drugih izvora (na internetu se mogu pronaći programi za GPS uređaje »sam svoj majstor«).

Po mojem je sudu najveća prednost mogućnost uporabe praktično bilo kojeg zemljovida koji se može pretvoriti u sliku točkastoga zapisa (rasterski zapis, engl. bitmap). Osim zemljovida koji već jesu u računalno čitljivom obliku (npr. slike na računalu), moguće je skenirati papirnat zemljovid i prenijeti ga u GPS uređaj. To omogućuje korisniku da u svom GPS uređaju ima više različitih zemljovida za isto područje, a prikazuje se onaj koji je u tom trenutku naj-

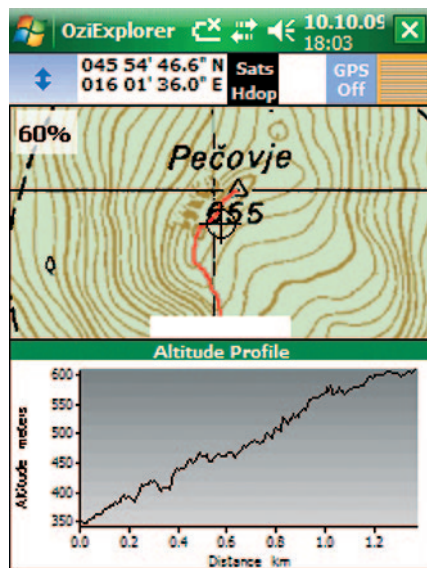
prikladniji, npr.: topografski zemljovid mjerila 1:25.000, topografski zemljovid mjerila 1:50.000, planinarski zemljovid, turistički zemljovid, Googleova satelitska snimka itd. Zemljovidi topo2009X (Magellan) i AdriaTOPO (Garmin) ne mogu se izravno unositi u GPS uređaje »sam svoj majstor«. Mogućnost uporabe planinarskih zemljovida s papira dodatna je prednost jer planinar zna svoj položaj u odnosu na planinarski zanimljive objekte (označene staze, križanja, planinarske domove i sl.). Za planinara koji voli lutati neoznačenim putovima velika je prednost mogućnost utvrđivanja vlastitog položaja na različitim zemljovidima. Treba skrenuti pozornost na to da pretvorba zemljovida u prikladan oblik i prijenos u GPS uređaj može biti zahtjevan postupak za one koji nisu upućeni u rad s računalom. Zato su GPS uređaji »sam svoj majstor« najbolji izbor za računalno obrazovane planinare. Usto, korisnik može birati i GPS program koji želi rabiti pa i u tom pogledu ima slobodu izbora.

Izbor GPS uređaja »sam svoj majstor« vrlo je ograničen. Jedan je od razloga svakako i to što uz GPS uređaje »ključ u ruke« proizvođači prodaju i svoje zemljovide dok kod GPS uređaja »sam svoj majstor« to nije slučaj, pa proizvođači (barem trenutno) nemaju interesa proizvoditi GPS uređaje »sam svoj majstor«.

Magellan MobileMapper 6. GPS uređaj »sam svoj majstor« koji sam isprobao u različitim prilikama jest Magellan MobileMapper 6. Gabariti uređaja jesu: 14,6×6,4×2,9 cm, a masa s baterijama 224 grama. Dijagonala zaslona jest 6,86 cm, a razlučivost 240×320 za-

Izgled zaslona ručnog GPS uređaja Magellan MobileMapper 6 s programom OziExplorer s označenim položajem (crvena strelica) i prijednim putom (crveni trag)

Zaslon GPS uređaja Magellan MobileMapper 6 s programom OziExplorer koji osim položaja i prijednog puta pokazuje i visinski profil puta

GPS uređaj izvrsno je pomagalo planinarima koji vole hodati neobilježenim putovima ili nepoznatim krajevima. Bit će mnogo sigurniji na takvim pohodima, a u slučaju nezgode moći će točno ustanoviti i dojaviti svoj položaj

slonskih točaka. Uređaj ima zaslon osjetljiv na dodir pa se njime upravlja dodirnom »olovke« koja se nalazi u prikladnom utoru uz uređaj. Na uređaju postoji i nekoliko dugmadi za upravljanje uređajem.

Ono što je za planinara posebno zanimljivo jest da je uređaj vodootporan u skladu s normom IPX7, da može raditi u rasponu temperatura od -20 do 50 °C i da je otporan na pad s visine od 1 m. Rabi uobičajene dvije AA baterije (ili akumulatore). Baterije traju približno šest sati, što je dovoljno za većinu planinarskih pohoda. Uređaj ima SiRFstarIII prijemnik s 12 kanala i točnost (SBAS) 2 - 5 m. Usto ima i dodatke koji nisu bitni, ali vesele: Bluetooth vezu, utor za SD memorijsku karticu, kameru (2 megapiksela), zvučnik i mikrofon (može se snimati i reproducirati zvuk), LED svjetiljku (u nuždi može poslužiti kao ručna svjetiljka) i uz posebnu narudžbu e-kompas, G-senzor (mjeri ubrzanje pa može ustanoviti orijentaciju uređaja, vibracije i udarce) i barometar. Sve to u jed-

nom laganom i spretnom ručnom uređaju. Teško da planinaru treba više od toga. Operacijski sustav je Windows Mobile 6 što znači da korisnik može instalirati mnoštvo programa, uključujući i one čija namjena nije GPS (npr. adresar, preglednik slika, program za bilješke i dr.). GPS uređaj može se kabelom ili bežično povezati s računalom i tako razmjenjivati podatke. Na osobnom se računalu može instalirati više različitih programa za prikaz i obradu GPS podataka pa korisnik ima veliku mogućnost izbora.

Najveći je nedostatak ovog uređaja njegova cijena jer ćete za njega morati odvojiti približno jednako novca kao za četiri para odličnih planinarskih cipela (ovo je najskuplji od ovdje opisanih GPS uređaja, ali ne morate posebno plaćati zemljovide). I još jedno upozorenje. Ako niste vješti u radu s računalom i računalnim programima, nemojte nabaviti ovaj uređaj! Potrebno je prilično računalne vještine i znanja da se ovaj uređaj pripremi za ugodan rad.

GPS »modni dodatak«

U skupinu GPS »modni dodatak« svrstao sam uređaje čija osnovna namjena nije GPS. Jedini uređaji iz ove skupine koji mogu poslužiti planinarima za orijentaciju jesu ručna računala i mobilni telefoni s GPS prijemnikom.

Baterije (ili akumulatori) tih uređaja nisu predviđeni za dugotrajan rad GPS uređaja pa ti uređaji uglavnom mogu poslužiti za utvrđivanje mjesta gdje se korisnik nalazi, ali ne i za snimanje dugotrajnog puta. Nikako ne bi bilo mudro potrošiti u planini baterije mobilnog telefona za snimanje dva sata puta i nakon toga ostati bez mogućnosti telefoniranja. Jedno je od mogućih rješenja nositi rezervne baterije, ali budući da one nisu baš jeftine, malo tko ih ima i nosi sa sobom.

Ova vrsta uređaja nije robusna kao namjenski GPS uređaji pa su osjetljivi na udarce, pad, vlagu i slično. To se podjednako odnosi na mobilne telefone i ručna računala. Postoje zaštitne kutije za pojedine modele ručnih računala, ali je to dodatan trošak i dodatna komplikacija.

Glavna je prednost ove vrste uređaja činjenica da korisnik već ima mobilni telefon ili ručno računalo, a uz njega ima i »besplatan« GPS uređaj. Na primjer, Samsung Omnia mobilni telefon ima ugrađen GPS uređaj i dovoljno velik zaslon pa može u nuždi poslužiti za utvrđivanje položaja, pa i za snimanje kraćeg puta. U automobilu se ovu vrstu uređaja može priključiti na napajanje automobila i tada sasvim dobro služe za cestovnu navigaciju.

Ugrađeni GPS programi i zemljovidni malokad su prikladni za planinare pa je potrebno instalirati dodatne programe i zemljovide, što nije baš jednostavno, a kod nekih uređaja nije ni moguće.

GPS uređaji »modni dodatak« nisu pravo rješenje za planinara zbog osobina koje sam već naveo (kratak vijek baterija i osjetljivost na uvjete okoline). Usto, uređaji čija osnovna namjena nije GPS uvelike se razlikuju prema načinu na koji je GPS funkcija dostupna i načinu na koji se s njom rukuje. Primjerice, najpopularniji uređaj s GPS dodatkom jest iPhone. On rabi Google zemljovide koje dobavlja posredstvom interneta, što znači da je GPS funkcionalan samo ako mobilni telefon ima

Mobilni telefon iPhone s Google map zemljovidom (lijevo) i Samsung Omnia s programom za cestovnu navigaciju

pristup mreži (dovoljno jak signal). Za razliku od njega, mobilni telefon Samsung Omnia rabi operacijski sustav Windows Mobile pa je moguće instalirati različite GPS programe i rabiti različite zemljovide. GPS tog uređaja moguće je uz odgovarajući instalirani GPS program rabiti i na mjestima gdje mobilni telefon nema pristup mreži (nema signala).

GPS uređaji »modni dodatak« mogu najbolje poslužiti planinaru da se zainteresira za GPS i stekne prva iskustva. Svidi li mu se uporaba GPS-a, nabavit će »pravi« GPS uređaj.

GPS »jeftino i jednostavno«

Četvrta skupina GPS uređaja jesu uređaji za posebne namjene koji se uglavnom ne mogu rabiti za orijentaciju u prirodi, već mogu biti zgodan dodatak pri planinarenju.

Zanemarimo li GPS uređaje koji su ugrađeni u mobilne telefone, ručna računala i druge uređaje koje planinar već posjeduje, najjeftinije rješenje za koje znam jest uređaj i-gotU. Riječ je o uređaju čije su dimenzije 46×41,5×14 mm (približno veličine kutije šibica). Na njemu postoji samo jedno dugme i dvije LED svjetiljke (crvena i plava). U uređaj je ugrađen akumulator. Uz uređaj se dobiju priključni kabel za računalo, uputa i program te gumena presvlaka, da bi bio djelomično zaštićen pri padu i od udaraca.

Na početku puta potrebno je pomoću dugmeta uključiti uređaj, staviti ga u džep ili

naprtnjaču i onda možete zaboraviti na njega. Pritisne li se jedino dugme koje postoji na uređaju, trenutni će se položaj pohraniti kao putna točka (engl. waypoint). Dok je god uključen, GPS uređaj snima u pravilnim vremenskim razmacima (npr. svake sekunde, svakih deset sekundi i sl.) mjesta na kojima se nalazi. Kad put završi, uređaj je potrebno priključiti na računalo i u nj prebaciti podatke. Na računalo se zatim snimljeni podaci mogu pregledavati na zemljovidima, tablicama i sl. Vjerujem da se čitatelj sad već pita kako pomoću tog GPS uređaja u prirodi ustanoviti svoj položaj? Ako sa sobom nemate računalo – nikako. To praktično znači da vam taj GPS uređaj neće poslužiti kad zalutate već samo kao marljiv zapisničar puta koji ste prošli. Njime se rukuje krajnje jednostavno, pa ga može rabiti doista svatko. Prenošenje podataka na računalo je automatsko, a program za osobno računalo za prikaz i obradu podataka lako je svladati.

Snimljeni se put na računalo može pregledavati pomoću programa @trip PC koji se dobije uz uređaj (program @trip PC bit će opisan u sljedećem broju). Program rabi Googleove zemljovide, a dobavlja ih posredstvom interneta. Ako za vrijeme izleta fotografirate digitalnim fotoaparatom, program @trip PC označit će na zemljovidu mjesta na kojima

i-gotU je jednostavan i jeftin GPS uređaj

Prikaz traga snimljenog GPS uređajem i-gotU (program @trip PC).

su fotografije snimljene (engl. geotagging). Uređaj ima ugrađen Bluetooth pa se može bežično povezati s drugim uređajima i poslužiti kao GPS dodatak drugim uređajima, npr. prijenosnom računalo.

Ako, dakle, na GPS uređaj ne želite potrošiti mnogo novca (uređaj košta jednako kao malo dalji izlet automobilom), a volite proučavati kojim ste putom prošli i gdje ste skrenuli s planiranog puta, ovo je uređaj za vas. Osim za planinare, pogodan je i za bicikliste, skijaše, osobe koje hodaju ili trče u prirodi, motocikliste i automobiliste.

Zaključak

Pretpostavljam da se čitatelj dosad već odlučio za »svoj« GPS. Za sve one koji vole proučavati zemljovide prije i nakon izleta, GPS će biti veliko zadovoljstvo. Prije izleta planinar će zadovoljstvo naći pri planiranju, proučavanju zemljovida, upisivanju važnih točaka u GPS i pripremi puta, a nakon izleta u još jednom pregledu snimljenog puta s vremenima i visinama, dužinom prijednog puta, mjestima gdje su snimljene pojedine fotografije itd. Planinar tako triput uživa u izletu: pripremajući ga, ostvarujući ga i proučavajući prijedeni put.

Onima kojima je muka pri pomisli da bi trebali naučiti rabiti GPS uređaj treba reći da je osnovnu uporabu GPS uređaja iz skupine »ključ u ruke« razmjerno lako svladati uz pomoć uputa koje se dobiju uz uređaj. Tvrtke koje zastupaju proizvođače i prodaju uređaje rado će pomoći savjetom i odgovoriti na pitanja kori-

ZAHVALE

Zahvaljujem tvrtkama koje su mi ustupile na uporabu GPS uređaje te pripadajuće programe i zemljovide, da bih pisao na temelju vlastitoga praktičnog iskustva, i to: gđi. Vesni Sever (tvrtka Geosustavi d.o.o., zastupnik tvrtke Magellan) i gđi. Ani Čolić (tvrtka Navigo Sistem d.o.o., zastupnik tvrtke Garmin). Zahvaljujem i svima koji su pročitali članak te mi pomogli korisnim savjetima i skrenuli pozornost na propuste ili pogreške. Njihova je zasluga što je konačna inačica članka bolja i s manje pogrešaka. Navodim ih abecednim redom (prezimenam): Alan Čaplar, Neven Čolić, Hrvoje Gold, Zoran Gomzi, Faruk Islamović, Tomislav Rolich, Branko Šredl i Hrvoje Zrnčić.

snika. GPS uređajem tipa »ključ u ruke« može razmjerno brzo ovladati svaki planinar. Za uporabu GPS uređaja iz skupine »sam svoj majstor« treba više računalnog predznanja i truda, ali i to nije nesavladiva prepreka. Na žalost, ne postoje na jednom mjestu prikupljene upute za tu vrstu uređaja, već se korisnik mora sam snaći pretražujući internet. Sve se potrebne informacije mogu pronaći na internetu (na engleskom jeziku), ali za to treba strpljenja i prilično truda.

GPS uređaj izvrsno je pomagalo planinarima koji vole hodati neobilježenim putovima ili nepoznatim krajevima. Bit će mnogo sigurniji na takvim pohodima, a u slučaju nezgode moći će točno ustanoviti i dojaviti svoj položaj.

Treba spomenuti da GPS uređaji nisu korisni samo planinarima, već mogu poslužiti i u mnogim drugim djelatnostima, kao što su: GSS, speleologija, šumarstvo, fotosafari, gljivarstvo, biciklizam, trčanje, promatranje živog svijeta (npr. ptica), obilježavanje mjesta nelegalnih odlagališta, navigacija pri plovidbi itd.

Za one koji žele znati više o GPS uređajima preporučujem web stranice: World's Most Popular GPS Information Resource (gpsinformation.net) i www.maps-gps-info.com.

Važno upozorenje!

Nikako se nemojte osloniti na GPS uređaj kao jedini izvor informacija o tome gdje se nalazite i kuda se trebate kretati. Uređaj se može pokvariti ili se mogu istrošiti baterije, a možete se naći i u zaklonu gdje uz određeni položaj satelita uređaj neće moći ustanoviti položaj. Možda na zemljovidu u vašem uređaju nije dovoljno detaljno prikazano područje kojim se krećete ili tog dijela zemljovida uopće nema (npr. kod GPS uređaja »sam svoj majstor«). Čak i kad je sve u redu i kad vaš GPS uređaj točno prikazuje vaš položaj, imajte uza se papirnati zemljovid (ili još bolje nekoliko njih), kompas, sat i mobilni telefon. Uz njih ćete biti mnogo sigurniji, posebice zalutate li ili se dogodi nezgoda.

GPS uređaji tek su polovica priče. Druga su polovica programi za osobna računala kojima se snimljeni podaci mogu gledati, mijenjati, pretvarati i sl. O njima će biti riječi u sljedećem broju Hrvatskog planinara.

www.plsavez.hr/HP/Bibliografija

100 godišta časopisa nadohvat miša

60 godina HPD-a »Željezničar« u Zagrebu

Alan Čaplar, Zagreb

Dana 20. siječnja navršilo se 60 godina od osnutka Planinarskog društva »Željezničar« u Zagrebu. To je društvo od osnutka do danas jedno od najaktivnijih, najsvestranijih i najvećih planinarskih društava u Hrvatskoj. U proteklih 60 godina djelovanja ostvarilo je znatne uspjehe, a svestranu planinarsku aktivnost ostvarilo je napose radom svojih odsjeka i sekcija.

PD »Željezničar« bilo je uvijek i po broju članova jedno od najvećih planinarskih društava u Zagrebu i Hrvatskoj, najčešće prvo nakon PD-a »Zagreb« (»Zagreb-Matica«) i PDS-a »Velebit«. Već u prvoj godini samostalnog dje-

lovanja imalo je 888 članova, a sljedeće je godine premašeno i tisuću članova (1018). Najviše je članova bilo 1969. – ta je godina zaključena s 2.006 članova. Glavni pokretači takvog omasovljenja društva bili su, dakako, intenzivan i kvalitetan planinarski rad, sklonost masovnim akcijama i pogodnosti za članstvo pri korištenju kampa u Puntamiki i Sutomišćici te pri putovanjima željeznicom.

Zbog raznorodnih aktivnosti članstvo se već od osnutka društva grupiralo u odsjecima i sekcijama prema svojim sklonostima. U početku su postojala tri odsjeka (Špiljarski, Alpinstički i Vodički) i četiri sekcije (Markacijska,

Nekadašnji dački dom Škole narodnog zdravlja na Oštrcu – današnji planinarski dom »Željezničar«

Zagrebački planinari željezničari na jednom od sletova planinara željezničara Jugoslavije (1979.)

Nema planinarske djelatnosti kojom se zagrebački planinari željezničari nisu bavili a da u tome nisu postigli vrhunske rezultate

Omladinska, Foto sekcija i Radio sekcija). Tijekom godina aktivnost društvenih sekcija, odsjeka i skupina uvelike je varirala, neke su se gasile, neke se nove osnivale, a neke mijenjale status (dio vremena djelovale su pod imenom sekcija ili odsjek, a dio vremena kao odbor ili komisija). Rezultat toga je jedan kuriozitet – HPD »Željezničar« je planinarsko društvo s vjerojatno najvećim brojem raznolikih sekcija osnovanih tijekom svoje povijesti, odnosno s najrazgranatijom aktivnošću u Hrvatskoj.

Jedini odsjeci koji stalno djeluju od osnutka do današnjih dana jesu alpinistički i speleološki. Alpinistički odsjek proslavio se sponima i sudjelovanjem u ekspedicijama u Kavkazu, na Grenlandu, u Centralnim Alpama, Andama i gotovo svim planinama bivše Jugoslavije te organiziranjem brojnih penjačkih logora. Istražujući špilje i jame, Speleološki odsjek prikupio je i na svjetlost dana iznio bezbrojne dragocjene podatke o našem podzemlju. Odsjek je imao važne akcije i izvan naše zemlje, npr. posjet

jami Berger u Francuskoj u sklopu Hrvatske speleološke ekspedicije u duboke jame Francuske (sudjelovalo je 8 članova) i speleološka ekspedicija u Maroko 1983. godine. Još od 1951. Odsjek izdaje stručni časopis »Speleolog« te razmjenjuje stručnu literaturu sa svim speleološkim odsjecima u zemlji i s četrdesetak zemalja u svijetu. U prostorijama u potkrovlju Odsjek ima vrlo uredno sredenu kartoteku objekata, knjižnicu i malen speleološki muzej.

Omladinska sekcija prvi je put osnovana 1953., no njezin rad i rad njezinih nasljednica nije tijekom godina bio postojan. Svoj vrhunac sekcija je dosegla krajem sedamdesetih godina, kada su članovi izdavali omladinski list »OSA«, vrlo sadržajan i pristupačan svim članovima društva, i kada je na sastancima nerijetko sudjelovalo i više od stotinu članova. Vrlo je aktivna bila sekcija pionira, kao što je to danas skupina »Gojzeki«.

Stariji članovi okupljali su se najviše u Sekciji vodiča, Seniorskoj sekciji, Sekciji »Gorani« i Sekciji društvenih izleta, koje su organizirale najviše masovnih društvenih izleta. Te su sekcije ponijele uglavnom i najveći teret društvenog rada – uređenja prostorija u Trnjanskoj ulici 5b i planinarskog doma na Oštrcu. Radi popularizacije planinarstva na sastancima su se često priređivala popularna predavanja uz filmove i dijapozitive o našim planinama, turističkim

objektima, o posjetima raznim zemljama i slično, a povremeno su se organizirale i raznovrsne proslave i društvene veselice.

Specifične interese mnogi su članovi zadovoljavali sudjelujući u radu visokogorske, skijaške, sanjkaške, glazbene, markacijske, gospodarske, propagandne, fotografske i radio-sekcije. U vrijeme dok je u Društvu djelovala Ski-sekcija, svake su se godine organizirali skijaški tečajevi i natjecanja na Oštrcu. Budući da se u početku teško nabavljala planinarska i skijaška oprema, Društvo je preko ekonomata izdavalo na revers planinarske rekvizite kao što su planinarske cipele, košulje, vjetrovke, hlače, naprtnjače, cepini i drugo. Na sličan način i danas Alpinistički i Speleološki odsjek svojim članovima posuđuju potrebnu opremu.

Nije uobičajeno da planinarska društva posjeduju i upravljaju zemljištem na obali mora, no HPD »Željezničar« godinama je upravljao ljetnim kampom na Puntamiki u Zadru – sve do 1976., kada je započelo uređenje novoga kampa od oko 5.000 četvornih metara u Sutomišćici na otoku Ugljanu. Kamp-odsjek koji je skrbio o kampovima u Zadru i na otoku Ugljanu desetljećima je bio jedan od najmasovnijih u Društvu

jer je ljetni kamp na moru omogućivao članovima i njihovim obiteljima da ljetuju uz minimalne troškove. Na prvom kampu bilo je 12 članova sa 168 dana, a 1969. godine 2006 članova s 22.890 dana boravka (do kraja 1969. bilo je ukupno 172.999 noćenja).

Još prije osnutka samostalnoga PD-a »Željezničar«, planinari željezničari preuzeli su skrb o bivšem domu narodnog zdravlja (691 m) na Oštrcu u Samoborskom gorju. Tijekom

Drugoga svjetskog rata dom je bio zapušten i oštećen pa su ga planinari željezničari iz FD-a »Lokomotiva« dobrovoljnim radom 1946. i 1947. obnovili i uredili za planinarske potrebe. Tako je planinarski dom na Oštrcu elektrificiran i do danas više puta obnavljan i popravljan. Da bi prilazi do doma na Oštrcu bili lakši i sigurniji, članovi Markacijske sekcije trasirali su i markirali više planinarskih putova te postavili brojne putokaze. Osim na Oštrcu, HPD »Željezničar« skrbi i o nekim putovima na Medvednici i Velebitu te na otoku Pagu.

Nije moguće ovdje nabrojiti sve pothvate i sva postignuća što ih je ostvario HPD »Željezničar« jer često nedostaje točna evidencija. Glavnina rezultata ipak je zabilježena u prigod-

MARKO DUVŠI

Članovi Alpinističkog odsjeka HPD-a »Željezničar« 20. rujna 2008. pod Prisojnikom

VLADO BOŽIĆ

Polaznici speleološke škole »Željezničara« 2004. u Veternici

ALAN ČAPLAR

Planinarski podmladak »Željezničara« - sekcija »Gojzeki« 2007. na Kamenjaku

nim zbornicima koje Društvo izdaje svakih deset godina. Među najznačajnijim društvenim akcijama spomenimo veliku izložbu održanu 1954. povodom 80. obljetnice planinarstva u Hrvatskoj, koju je posjetilo više od 2600 planinara i ljubitelja prirode te 4. slet planinara željezničara Jugoslavije u Zadru 1964. o 90-godišnjici planinarstva u Hrvatskoj, koji je okupio dotad rekordan broj posjetitelja (1.008). Društvo je poslije još dvaput bilo domaćin sletova planinara željezničara Jugoslavije i to 11. sleta na Japetiću i 22. sleta u Kumrovcu. Prigodom završne proslave 100. obljetnice planinarstva u Hrvatskoj, Društvo je 18. svibnja 1975. ugostilo oko 6.000 planinara koji su toga

dana prešli preko Oštrca (to je bio, po svemu sudeći, najbrojniji posjet Oštrcu u povijesti). Valja ovdje još posebno spomenuti redovito sudjelovanje na tradicionalnim susretima sa željezničarskim planinarskim društvima i svestranu suradnju s njima, koja je rezultirala uspostavom Koordinacijskog odbora planinarskih društava željezničara Jugoslavije (KOPDŽJ). Odbor je povezivao rad svih željezničarskih planinarskih društava u Jugoslaviji te izdavao vlastiti bilten, koji je donosio informativne i stručne članke, a vodeću ulogu u svim poslovima imali su upravo članovi zagrebačkoga »Željezničara«. Tradicija suradnje začeta je na proslavi Dana željezničara na Oštrcu i otkrivanju biste Janku Gredelju u travnju 1960., kada su članovi zagrebačkoga »Željezničara« predložili da se ubuduće svake godine održava slet planinara željezničara i da svaki put jedno od planinarskih društava željezničara bude organizator sleta.

Članovi »Željezničara« izveli su ukupno nekoliko desetaka tisuća društvenih i pojedinačnih izleta po Hrvatskoj, planinama u republikama bivše Jugoslavije te u inozemstvu – na svim kontinentima. Među tim izletima posebno su mjesto zauzimali tradicionalni sletovi i susreti željezničarskih planinarskih društava iz cijele Jugoslavije. Međunarodna suradnja nastavila se i nakon raspada Jugoslavije. Osim toga, članovi su sudjelovali i na brojnim planinarskim orijentacijskim natjecanjima, a svake druge godine naizmjenice s PD-om »Japetić« iz Samobora organizirali su jedno od najmasovnijih orijentacijskih natjecanja u Hrvatskoj – Memorijal »Janko Mišić«. Društvo aktivno sudjeluje u svim akcijama HPS-a i Planinarskog saveza Zagreba, kao i u akcijama drugih planinarskih društava iz grada Zagreba i zagrebačke regije.

Članovi su sudjelovali i na svim tradicionalnim sletovima planinara Jugoslavije i Hrvatske, kao i na raznim drugim pokrajinskim planinarskim sletovima. Društvo je uvijek imalo razvijenu suradnju s HPS-om i PSZ-om te s desecima planinarskih društava širom Hrvatske, ali i s brojnim društvima iz susjednih zemalja. Suradivalo je sa Savezom fizičke kulture i SIZ-om fizičke kulture općine Trnje, s Osnovnom

samoupravnom interesnom zajednicom kulture i fizičke kulture željezničkog čvora Zagreb, s Udruženom samoupravnim interesnom zajednicom fizičke kulture grada Zagreba, sa sindikalnim organizacijama i radnim organizacijama u sklopu ŽTP-a Zagreb, poslije holdinga Hrvatskih željeznica. Suradnja s beogradskim »Željezničarom« bila je 1977. osnažena čak bratimljenjem dvaju društava.

Sve vrijeme posebna se pažnja pridavala planinarskom školovanju članova. Društvo je organiziralo nekoliko desetaka općih i malih planinarskih škola te alpinističkih, speleoloških i visokogorskih škola i tečaja, a mnogi su članovi postigli i više stupnjeve planinarskog obrazovanja, stekavši naslov alpinista, speleologa, vodiča, gorskih spašavatelja. Neki su postali i instruktori u tim djelatnostima. Ponajbolji članovi postigli su zapažene rezultate i vrhunska dostignuća na alpinističkim ekspedicijama, speleološkim istraživanjima i drugim specijaliziranim akcijama.

U novije je vrijeme mnoge članove privuklo hodanje planinarskim obilaznicama. Društvo je tako ustanovilo natjecanja »Planinar - transversalac« i, poslije, »Gojzericu« te osnovalo pet obi-

laznica – Hrvatske planinarske kuće, Špiljama Lijepe Naše, 50 vrhova za 50 godina HPDŽ-a, Četiri godišnja doba na Oštrecu i Istarski planinarski put. Već su godinama članovi zagrebačkog »Željezničara« na vrhu svih statistika vezanih uz planinarske obilaznice.

Za društveni rad mnogi su članovi dobili brončane, srebrne i zlatne znakove priznanja HPS-a (PSH-a) i PSJ-a. I samo Društvo dobilo je plaketu PSH-a i zlatni znak PSJ-a, a najviše primljeno priznanje bio je državni orden bratstva i jedinstva sa srebrnom zvijezdom, koji je Predsjedništvo Jugoslavije dodijelilo društvu 1980. Bilo je to najviše priznanje što ga je moglo primiti neko planinarsko društvo.

Tijekom proteklih 60 godina rada mnogo se toga izmijenilo, a najviše članovi. Neki od osnivača još su i danas aktivni, a mnogih članova više nema među nama. Mnogi su članovi započeli svoj planinarski staž u »Željezničaru«, zauvijek zavoljeli prirodu, rad i Društvo i – ostali im vjerni. Mnogi članovi – neki više, neki manje – žrtvovali su mnogo slobodnog vremena za Društvo. Zahvaljujući ponajprije njima HPD »Željezničar« već se desetljećima ubraja među najbolja planinarska društva u Hrvatskoj.

Članovi Sekcije društvenih izleta HPD-a »Željezničar« kod planinarske kuće »Čičo« pod Trtrom u veljači 2001.

Foto-natječaj PD-a »Kamenjak«

Povodom 48. godišnjice PD-a »Kamenjak« Rijeka u izložbenom je salonu Filodrammatice (Korzo 28) u Rijeci od 30. studenoga do 5. prosinca 2009. održana druga po redu foto-izložba članova planinarskih društava Hrvatske. Na natječaj na temu »Planine« prijavio se 41 autor iz ukupno 22 planinarske udruge: SU »Spelunka«, RAK Rijeka, HPD »Orahovica«, HPD »Zagreb-Matica«, POK »Sijeme«, HPD »Zaprešić«, PS »Bazovica«, HPD »Napredak«, HPD »Gračar«, HPD »Mosor«, HPD »MIV«, PD »Obzova«, PD »Šumar«, PD »Vršak«, PD »Stubaki«, PD »Planik«, PD »Ericsson - Nikola Tesla«, PD »Svilaja«, HPD »Dubrovnik«, HPD »Industrogradnja«, PD »Zavižan« i PD »Kamenjak« Rijeka.

Na natječaj je zaprimljeno 388 fotografija, a na izložbi ih je objavljeno 70. Nagrađene su ove fotografije:

1. nagrada: Ana Travizi, PD »Svilaja«, Uspon na Timios Stavros (Kreta)
2. nagrada: Maja Radenović, SU »Spelunka«, Provlačenje - Pod križ na Čićariji
3. nagrada: Željko Rotar, PD »Ericsson - Nikola Tesla«, Spuštanje s Grossglocknera.

Nagrada za najbolju fotografiju članova domaćinskog PD-a »Kamenjak« Rijeka dodijeljena je Davoru Šikiću za fotografiju pod nazivom »Velebit uz more - Trolokve«.

Svim autorima fotografija zahvaljujemo na pomoći u ostvarenju ove foto-izložbe s nadom da ćemo se krajem 2010. opet sresti i pokazati javnosti zašto volimo planine.

Verdan Grubelić

Ivan Vukušić: Bocko

Mirjana Bunić: Mrazovac

Verdan Grubelić: Na Solunskoj glavi

Željko Šebić: Lizard (Kalnik)

Ana Travzi: Uspon na Timios Stavros

Maja Rađenović: Provlačenje

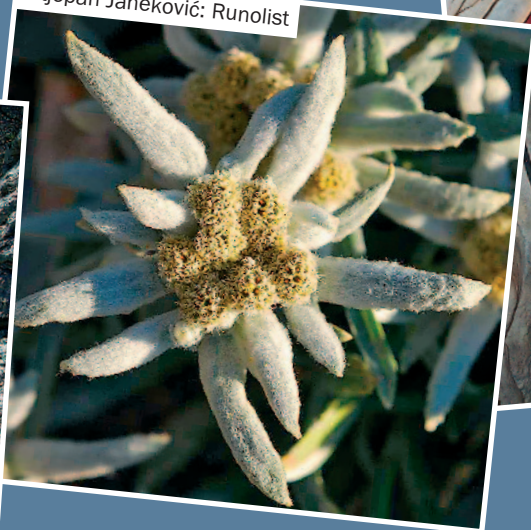

Željko Rotar: Spuštanje s Grossglocknera

Davor Šikić: Velebit uz more

Stjepan Janeković: Runolist

Branko Rađenović: Punta Penia

Eva Medved: Jesen u Samoborskom gorju

Moja Monte Rosa

Tomislav Friščić, Ivanec

Sredina je ljeta. Sunce sja kako to i dolikuje najtoplijem godišnjem dobu. Miris kreme za sunčanje, mutan pogled kroz vizir sunčanih naočala. Mora nigdje, nema plaže, samo snijeg i led, ljepota zimske idile. Greška prirode? Ne, samo se nalazim visoko, tamo gdje ljeto nikad ne dolazi, a sunce zubato sja - u beskrajnom ledenom prostranstvu Monte Rose, planinskog masiva u Peninskim Alpama.

U navezu nas je petero, napredujemo polako, ali sigurno. Četvorka koju čine naši prijatelji nalazi se prilično ispred nas. Vrh Belmanhorn (4167 m) s moje lijeve strane izgleda kao kamenit otok u moru neprekinute bjeline.

Nalazimo se na visini od nekih 4100 metara i pred nama je još kojih pola sata uspona. Gotovo je sigurno da će nam uspjeti uspon na Piramide Vincent, vrh visok 4215 metara, dugo sanjani cilj, za koji smo se pripremali cijelu godinu.

Čudno, što duže hodam, sve sam odmorniji i bolje raspoložen. Uхватili smo pravi ritam, sve manje zastajkujemo. Uska i strma staza, dereze na teškim cipelama, konopac između nas. Ledeni dah nestaje u plavetnilu i svjetlini visoke planine. Ritmični pokreti ruku i cepina, koji služi kao oslonac.

Pripreme koje su trajale praktično čitavu godinu, točnije, od uspješnog uspona na Gran

Svaki vrh u planinaru izaziva ushit i tada obično na sve zaboravljaš. Nekako ti kroz glavu prođu svi oni sastanci, dogovori, pročitane stranice i stranice literature. Ovdje tek shvaćaš kako si mali i beznačajan u svem tom bijelo-plavom prostoru

Paradiso (4062 m) 2008. godine, kulminirale su u noći od 4. na 5. kolovoza 2009. odlaskom u ovaj dio Alpa. Nakon dolaska u Alagnu, mjesto u predivnoj dolini Valsesiji, imali smo priliku doživjeti vrtoglav uspon žičarom na prijevoju Passo dei Salati, odakle se upućujemo do doma Rifugio Citta de Vigevano (2881 m). U popodnevnim se satima uspinjemo na vrh Corno del Camoscio (3026 m), više da protegnemo noge nego radi samoga vrha.

Noć provedena na visini izvršno je poslužila kao aklimatizacija za sljedeći dan. Ustali smo u 6 sati i krenuli preko vrhova Stolemberga (3202 m) i Punta Indren (3260 m) prema planinarskom domu Gnifetti (3647 m). Put je vrlo zanimljiv, osobito zbog kratke, ali srčane ferate na prijelazu s ledenjaka Indren na ledenjak Garstelet. Glavna su nam poteškoća na tom dijelu puta bili preteški ruksaci, pa nakon tri sata hoda i odmora, te ostavljanja viška stvari u domu, već prvi koraci prema vrhu Piramide Vincent (4215 m) pružaju mnogo više slobode i snage.

Odmah iza doma dočekuju nas prijeteće raspukline u ledu.

Krećući se u dva naveza, na vrh se penjemo za nekih dva, dva i pol sata, kako i stoji u literaturi. Silazak do doma za nekih sat i pol možda

ponajviše govori o našoj spremnosti za daljnje uspone, planirane za petak ujutro. Međutim, od ostalih kolega, a poslije i od domaćina u planinarskom domu koji neprekidno dobiva svježije meteorološke podatke, saznajemo da se sprema loše vrijeme. Ono što je trebalo doći u subotu popodne stiže već u petak u prvim poslijepodnevnim satima. Teoretski, ostaje dovoljno vremena za uspon do Margherite, ali na visinama iznad 4000 metara kocka s vremenom nije najpametnija stvar. I u slučaju pravovremenog silaska u sigurnost doma, pitanje je kada bismo se i kako uspjeli vratiti u dolinu, osobito stoga što zbog skromnih financijskih mogućnosti nismo baš imali mnogo manevarskoga prostora (spavanje je 12 eura, skroman ručak 24 eura...). Nitko nije znao kada se očekuje proljepšanje vremena, a predviđali su oko 20 cm novog snijega. Iako teška srca, po još lijepom, doduše, vjetrovitom vremenu, u petak ujutro sigurno se i vrlo brzo spuštamo u dolinu. Držim da je to bila jedna od najtežih, ali ujedno i najzrelijih i najpametnijih odluka. Kad smo stigli do svojih vozila, iznad vrhova Monte Rose već se bila nadvila kapa tamnih oblaka.

Piramide Vincent (4215 m) velika je i bijela snježna kapa, položena prema sjeveru i odsječena prema jugoistoku u dubinu od oko 2500

metara. Svaki vrh u planinaru izaziva ushit i tada obično na sve zaboravljaš. Nekako ti kroz glavu prođu svi oni sastanci, dogovori, pročitane stranice i stranice literature. Ovdje tek shvaćaš kako si malen i beznačajan u svemu tom bijelo-plavom prostoru. Osmjesi na licima prijatelja govore sami za sebe. Tako visoko, tako daleko od doma i od svojih najdražih, a opet tako sretni. Planinari su posebna vrsta ljudi.

Osjećam se lagano, poletno, kao da sam upravo ustao iz kreveta, spreman za sva iskušenja, kao da sam i posljednji djelić tijela napunio nekom posebnom, uzvišenom vrstom energije, fizičkom i emocionalnom, namijenjenom samo onima koji su spremni odreći se mnogočega za tih nekoliko trenutaka. Malo je tako lijepih stvari u životu planinara kao što je doživjeti ljepotu visoke planine po lijepom vremenu. Nikamo nam se ne žuri, uživamo u vlastitim mislima, emocijama, vidicima. Gotovo da nema vjetrova, temperatura je malo ispod ništice, a sunce obasjava alpske velikane. Vide se Corno Nero (4322 m), čija kamena oštrica izviruje iz ledenog prostranstva, Punta Gnifetti (4559 m), ponosan i opasan Lyskamm (4538 m), vrh Dufourspitze (4634 m), Weisshorn (4505 m) i kralj Mont Blanc (4807 m). Osjećam se kao malo dijete među najdražim igračkama, kao dio

NEVO NOVAK

i kao dijete prirode, stopljeni zajedno, u prijateljstvu i zajedništvu, sa svojim kolegama i svim onim dobrim ljudima i sponzorima koji su omogućili da se uopće ovdje nademo - čovjek i planina, bjelina i plavetnilo u beskraju!

NEVO NOVAK

Putovima slavnog Odiseja po otoku Mljetu

Ana Grubanović, Zagreb

Mljet – otok izgubljen na pučini, smješten na samome jugu Jadrana, ispunjen jezerima smaragdne boje, šumom alepskog bora i crnike, neistražen je raj za ljubitelje ljepota netaknute prirode. Iako ga je prema legendi otkrio slavni lualica Odisej kad se nakon pada Troje vraćao kući, on nudi mnogošto zanimljivo za svakoga tko želi otkriti nešto novo. Ovog su ga proljeća otkrivali planinari iz HPD-a »Vihor« iz Zagreba u suradnji s članovima PD-a »Mljet«. Povod je bio prvosvibanjski pohod »Mljetska rapsodija«, koji se održava već četvrtu godinu za redom.

Razdvojen Mljetskim kanalom od poluotoka Pelješca, bliski susjed Dubrovnika i otoka Šipana, Lopuda i Koločepa, »zeleni otok« pruža planinarima priliku za susret s prirodnim fenomenima toga kraja. Već u trajektnom pristaništu Sobri, u uvali zaštićenoj od vjetrova, pažljivo oko može vidjeti bujnu mediteransku vegetaciju.

Put nas je vodio do mjesta Pomene, najzadpadnije uvale na Mljetu, zaštićene otočićima Crnom sekom, Galicijom i Pomeštakom. Mljetske kuće od kamena zamijenili smo suvremeno opremljenim hotelom »Odisej«, kao polaznom točkom za dnevne izlete po otoku. Poput slavnog Odiseja koji je na Mljetu pronašao nimfu Kalipso, planinari su otkrivali ljepote otoka, započevši s dužim obalnim šetnjama oko Maloga i Velikog jezera, planinarskom stazom koja slijedi sjenovitu aleju sredozemnih gorostasa, a proteže se dužinom od tri kilometra. Na području mljetskih jezera šuma se spušta do samoga mora, stvarajući na obalama izuzetan ugođaj.

Mljetski sustav slanih jezera predstavlja jedinstven geološki i oceanografski fenomen u

kršu. Veliko jezero duboko je 46 metara, a površina mu je 145 hektara. Malo jezero duboko je 29 metara i mnogo je manje od Velikoga (površina mu je 24 hektara). Ta su dva smaragdna morska jezera do početka kršćanske ere bila slatkovodna. Veliko jezero nastalo je potapanjem krških uvala, a s otvorenim morem povezano je proširivanjem Solinskoga kanala. U davnini je morska voda u Veliko i Malo jezero dolazila podzemnim kanalima i uskim prolazom između Solinskog zaljeva i Velikog jezera. Benediktinci, koji su se sredinom 12. stoljeća doselili na Mljet, produbili su taj prolaz, a proširen je i tjesnac između Velikoga i Malog jezera. Kroz tjesnace morska voda šest sati (za vrijeme plime) ulazi u jezera, a šest sati (za vrijeme oseke) iz njih izlazi. Na ulazu u Veliko jezero nalazio se mlin i kameni most, koji je 1960. srušen kako bi do otočića Svete Marije mogle doći i veće brodice.

Otočić Sveta Marija na Velikom jezeru zajedno s Malim jezerom i Solinama čini najatraktivniji dio Nacionalnog parka Mljet. Na otočiću su samostan i crkva koje su u 12. stoljeću podigli benediktinci. U romaničkoj crkvi čuva se oltarna slika Marije od jezera i više drugih vrijednih umjetnina no, na žalost, većina je umjetnina u proteklim stoljećima otuđena s otoka. Kamenim se stubama spuštamo do pristaništa praćeni gustim krakovima agava, grmovima ivančica i divljih orhideja. Mramorni stup na gatu podsjetnik je na postojanje ljudske civilizacije na otoku i prije 12. stoljeća.

Mljet pripada dinarskomu krškom gorskom lancu. Otok karakteriziraju tri niza uzvisina, dva rubna i središnji, koji je najviši. Sjeverni rubni greben započinje vrhom Pomeštakom (45

m) na sjeverozapadnoj strani otoka, pruža se prema Velikom i Malom Petralu, Straži (152 m), pa dalje sjeveroistočnom obalom do Stražišta i Vrha od Vratničke (67 m). Južni rubni greben počinje kod Velikoga i Malog Graca, nastavlja se iznad sjeverne obale Velikog jezera pa se prema jugozapadu uzdiže nizom vršaka koji strše uz obalu. Najznačajniji vrhovi na njemu su Montokuc (243 m), Zle stijene, Grabova (381 m), Bugari (311 m) i Ljubnička (181 m).

Usporedno s ostalim nizovima pruža se i četvrti, koji je zapravo samo ostatak potopljene morske obale. Počinje na krajnjem sjeverozapadnom dijelu otoka na Sparožnom i Golom Ratu, ističe se vrhovima Turskom stražom (47 m), Debelom glavicom (127 m), Krstom (91 m), Petralom (107 m) i Bašinim brijegom pa se preko Lenge (61 m) spušta u more.

Središnjim otočkim grebenom dominiraju najviši vrhovi Velji (Veliki) Grad (514 m) i Mali Grad (488 m). Taj greben strmih strana započinje jugoistočno od Blatskog polja pa se preko Brdske gore (342 m), Male i Velike Sutlije (390 m) te Vrha od Kantuna (465 m) pruža preko Blatske gore (391 m), Sokolovice (343 m), Spasa (363 m) i Graca (371 m), a završava Planjkom (356 m).

Uspón na najviši otočni vrh Veliki grad (514 m) počinje u Babinu Polju, najvećem naselju na cijelom otoku. Staza je markirana 1996. i snalaženje nije teško. Za uspon treba sat i pol. Putem nailazimo na planiku, česvinu, zeleniku, veliki vrijes i stabla rogača. S vrha Velikoga grada pruža se vidik na oba kraja otoka. Zanimljivo, oba su kraja otoka udaljena od vrha po 37 kilometara. Metalna konstrukcija na vrhu donekle kviri ugodaj, ali i pruža malo hladovine potrebne za odmor.

Vraćamo se do crkve svetog Pavla, jedne od devet u Babinu Polju, i odatle silazimo markiranim stazom do Odisejeve špilje. Ona je nastala djelovanjem erozije i abrazije – snaga morskih valova stvorila je udubljenja u stijinama do čijeg je dna prodrlo more. Odisejeva špilja široka je 30, a duboka 60 metara. Put do ulaza u špilju nije jednostavan; treba se spuštati na vlastitu odgovornost, ali prizor je vrijedan svakog truda. Modrozeleno morska površina osvijetljena je zrakama sunca, a bojom ravna Modroj špilji na Biševu. U špilju se može uploviti i čamcem.

Obale toga južnodalmatinskog otoka obiluju šupljinama, među kojima ima i mnogo atraktivnih špilja. Na Mljetu se bogatstvom stalaktita i stalagmita posebno ističu Velika i

Mala špilja te Morica i Otaševica nedaleko od sela Kozarice. Dok nas je Morica razočarala, jer ju zbog posljednje kiše nije bilo moguće razgledati, Otaševica nas je zadivila ukrasima po kojima su sjajili snopovi naših džepnih svjetiljaka.

Sljedeći se dan upućujemo na Montokuc (243 m), s kojeg se pruža vrlo lijep vidik na Malo i Veliko jezero s otočićem Svetom Marijom, selo Govedare i Solinski kanal s ekobranom. Planinarske markacije za uspon na Montokuc počinju kod ostataka rimske palače u Polači. Ta je palača građena po uzoru na rimske zaselke iz carskog doba. Sagradio ju je Agezilaj iz Anazabra u Kilikiji, pošto ga je na Mljet prognao rimski car Septimije Sever. Neki govore da je ta palača čak starija od Dioklecijanove u Splitu.

Na Montokucu je skromno planinarsko sklonište i vidikovac na razvedenu morsk obalu. Uz obalu su se nanizali nenaseljeni otočići Moračnik, Tajnik, Kobrava i Ovrat (Vrata). Ti se otoci najljepše vide s Planjka (356 m) i Grabove glave (384 m), pa se isplati s Montokuca uputiti dalje na te vrhove.

Markiran, stjenovit planinarski put miriše na kadulju, majčinu dušicu i komorač, koji u grmičcima rastu iz kamena. Okruženi šumama

česvine (*Quercus ilex*), samonikloga pitomog bora ili piniya, penjemo se do Planjka, zapuštenoga vojnog objekta koji će, kako saznajemo od naših domaćina, uskoro biti preuređen za planinarske potrebe. S njegove terase pruža se lijep vidik na uvalu Polače i otoke Moračnik, Kobravu i Tajnik, a preko Mljetskoga kanala razaznaje se poluotok Pelješac. Nastavljamo dalje prema Grabovoj glavi, s čijeg se vrha (384 m) pruža najljepši vidik prema jugoistoku na oštri vrh Veliki grad, a zapadno na Malo i Veliko jezero, dok se ispod nas ocrtava prekrasna Grabova uvala.

Spuštamo se sve do uvale Blatine, u kojoj je velika lokva – za velikih kiša pravo jezero. Kad nastupe suše, jezero se postupno smanjuje pa od njega ostaje samo jedno duboko »oko« koje nikad ne presuši jer je dobro zaštićeno od vjetrova. To nas »oko« promatra dok u blatskoj konobi degustiramo slane srdele u maslinovom ulju i vranac – nagradu za prevaljen šestosatni planinarski put.

Vraćajući se do Pomene, pa u selo Govedare, razgovaramo s mještanima – ribarima, vrijednim poljoprivrednicima, turističkim radnicima – obećavajući im da ćemo dogodne opet posjetiti njihov čarobni otok.

ODISEJA PROF. MARINA PERKOVIĆA

»Bilo kuda, planinarstvo svuda!« mora da je jedna od misli vodilja neumornoga planinarskog organizatora prof. Marina Perko-
vića, koji se na svom burnome životnom putu sada donekle (samo donekle!) smirio na otoku Mljetu sa svoje šestero djece. Taj neumorni borac, profesor, animator, ravnatelj, znanstvenik, osnivač PD-a »Mljet« i prvi predsjednik Planinarskog saveza Dubrovačko-neretvanske županije (2006.) učinio je za hrvatsko planinarstvo više nego neke cijele planinarske udruge. Zbog svoje je skromnosti ostao razmjerno nepoznat javnosti i krajnje je vrijeme da ga planinarima predstavimo u ovoj rubrici.

Najprije da ukratko, na leksikonski način, ocrtamo njegov životni put. Rodio se u Prnjavoru 22. veljače 1953., 1971. maturirao u IX. gimnaziji u Zagrebu, a 1975. diplomirao povijest i sociologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je 1996. magistrirao socijalnu ekologiju. Od 1977. je u Obrazovnom centru za kulturu i umjetnost u Križanićevoj ulici u Zagrebu (bivša II. i VII. gimnazija) profesor sociologije, sociologije kulture i kulturne politike, gdje uz nastavu organizira Dane kulture, sportske susrete i planinarsku sekciju »Čampa« pri HPD-u »Vihor«. Godine 1982. - 1983. specijalizira sociologiju kulture i umjetnosti u Francuskoj (L'École des hautes études en sciences sociales u Parizu, mentor prof. Edgar Morin), istražuje Variété française radi usporedbe sa šansonom u Hrvatskoj i skuplja kolekciju nosača zvuka te biblioteku. Zatim priprema emisije o šansonu na mnogim radijskim programima (Radiju Samobor, Omladinskom radiju, II. programu Radija Zagreb...). Radi honorarno i kao turistički vodič za mnoge agencije po cijeloj Europi, a specijalizirao se za planinarska vodenja i kulturološka tematska putovanja na hrvatskom i francuskom jeziku. Od 1994. u tvrtki »Chromos« vodi stručnu službu za kulturu, fizičku kulturu, odmore i rekreaciju. U Domovinskom ratu sudjeluje od sredine 1990. godine, najprije kao pripadnik 1. samostalne trešnjevačke satnije i zapovjednik pratećeg voda, zatim drži razne vojne objekte u Zagrebu, u siječnju 1991. postaje član 101. brigade na

istočnoslavonskom ratištu, obnaša funkciju pomoćnika zapovjednika II. bojne za IPPD, funkciju zapovjednika III. bojne, prelazi u zapovjedništvo 101. brigade za IPPD, zatim u Hrvatsko vojno učilište »Petar Zrinski«, gdje od 2002. do 2006. predaje domovinski odgoj te vojnu i političku povijest. U to vrijeme dovršava dvostruki long-play album »101. brigada za Hrvatsku«, video i audio kasete s 32 spota i dodatkom - borbenim putom 101. brigade, koje su nastale na prvotnoj crti bojišnice. Taj multimedijski projekt izveden je u Osijeku, Dubrovniku, Čakovcu, Zagrebu,

Njemačkoj, Susedgradu, na Festivalu kajkavskih popevki u Krapini, u emisiji »Gardijada« HRT-a, itd., a prihodovao je i sredstva za stopostotne invalide Domovinskog rata grada Osijeka. Njegov multimedij-
ski projekt uvršten je i u knjigu dr. Svanibora Petana o Domovinskom ratu, uz najpoznatije hrvatske ratne pjesme.

Životni obrat događa mu se 1996.: Vlada RH postavlja ga za ravnatelja Nacionalnog parka »Mljet«, gdje i danas živi sa svojom obitelji i radi kao kustos prezentator. Sada priprema dvije velike izložbe u Zagrebu o 50-oj godišnjici NP-a »Mljet« i dovršava doktorsku disertaciju na temu »Sociološki aspekti zaštićenih područja - na primjeru NP-a 'Mljet'«.

A sada o Perko-
viću kao planinaru! Planinarstvom ga je u gimnaziji izletima na Sljeme »zarazio« razrednik Pavao Pauš i otada je zauvijek postao planinar. Već je kao student organizirao pohode po planinama BiH, a na fakultetu Dane kulture. Novu godinu 1971. dočekuje na Viševniku u Sloveniji sa članovima HPD-a »Vihor«, kojeg je član od 1976. do 1990. U tom razdoblju, po uzoru na svoga nekadašnjeg profesora Pauša, osniva u srednjoškolskom Centru za kulturu i umjetnost u Zagrebu planinarsku sekciju »Čampa«, koja djeluje od 1981. do 1983. Iz toga je razdoblja ostala kao dokument omašna knjiga sastanaka, izleta i uspona. Posebno se sjeća prvosvibanjskih vihoraških izleta na Tulove grede, Triglav, itd., koje su vodili Milovan Dlouhy, Želimir Kantura i prof. Miro Ivanišević. Prošao je brojnim planinarskim putovima,

među njima i Vihoraškim putom. Istodobno je član HPD-a »Medvednica« u »Chromosu« od 1984. do 1989., s kojim je prošao čitav Biokovski planinarski put. Nakon preseljenja na otok Mljet, od 1996. do 2004. član je HPD-a »Planika« u Babinom Polju, a 2005. u NP-u »Mljet« osniva PD »Mljet«. Osnivač je i prvi predsjednik Planinarskog saveza Dubrovačko-neretvanske županije od 2006. godine. Za razvoj rekreacije u zaštićenim područjima Hrvatske dobio je 1988. diplomu društva »Prijatelj« i »Planet Zemlja«, a od HPS-a je 2004. dobio diplomu za razvoj planinarstva na otoku Mljetu.

I nakon odlaska iz Zagreba održava vezu s »Vihorom« pa je tako 1998. organizirao ekipu za markiranje, opisivanje, čišćenje i uređenje kruznoga planinarskog puta po Mljetu, u kojoj su sudjelovali Milovan Dlouhy, Nikola Aleksić, Željko Poljak i još neki vihoraši. Na temelju toga Perkovićevog odabira starih seoskih staza članovi HPD-a »Zagreb-Matica« Edo Hadžiselimović, Mato Šimičić i drugi ponovno su 2009. markirali Mljet. Perković njeguje i uspomenu na velikog planinara Branimira Gušića, koji je najzaslužniji za osnivanje NP-a »Mljet«. Njegovom je zaslugom pokraj uprave Parka Gušiću podignut spomenik, a ove godine, povodom proslave 50. godišnjice Parka, priprema svečanost na kojoj će Gušiću biti odana posebna počast.

Perković već godinama susretljivo pomaže svim planinarskim društvima koja posjećuju Mljet, a posebno se već petu godinu skrbi za uspješan, tradicionalni, godišnji proljetni planinarski skup na Mljetu. U pripremi ima Planinarski vodič po Nacionalnom parku »Mljet«, s digitalnim zemljovidima i podacima, koji nakon dugogodišnje suradnje s HPD-om »Vihor«

WWW.IZFOTELJE.COM

WEB DUĆAN 0-24 SEDAM DANA U TJEDNU
WWW.IZFOTELJE.COM

Ne gubite vrijeme od boravka u prirodi. Što vam treba naručujte u bilo koje vrijeme, u udobnosti vlastitog doma uz šalicu omiljenog napitka.

NOĆNI MONOKULARI DALEKOZORI

Više informacija na **WWW.LAPIS-PLUS.HR** ili **WWW.IZFOTELJE.COM**

LAPIS PLUS Veliki izbor
WWW.LAPIS-PLUS.HR odjeće, obuće, torbi,
TEL:01/4668-785 ruksaka, noževa, kompas,
dalekozora

YUKON SIMONS
PRO-LUX EAST AIM BlackBird

te HPD-om »Zagreb-Matica« treba objaviti vrlo uskoro. Pritom promiče ne samo »kopneno«, već i »krstareće« planinarenje drvenim brodovima, u čemu se posebno iskazao Vladimir Horvat, predsjednik HPD-a »Vihor«.

prof. dr. Željko Poljak

SPELEOLOGIJA

60 GODINA ORGANIZIRANOG SPELEOLOŠKOG RADA U PLANINARSKOJ ORGANIZACIJI U HRVATSKOJ

Prije 60 godina, točnije 15. studenoga 1949., osnovana je prva poslijeratna speleološka udruga u Hrvatskoj - Speleološka sekcija u Planinarskom društvu »Zagreb« u Zagrebu. Nakon proslave 60. obljetnice rada HPD-a »Zagreb-Matica« početkom 2009., kojom je prilikom izdana monografija o radu Društva, pa tako i njegova Speleološkog odsjeka, neki

su pojedinci pokušali osporiti naziv te prve speleološke udruge, govoreći i pišući da se sekcija nije zvala Speleološka već Špiljarska.

Danas, na žalost, ne možemo vidjeti što piše u originalnom zapisniku s osnivačke skupštine jer ne znamo gdje je završio. Najvjerojatnije je bio pohranjen u arhivu PD-a »Zagreb« zajedno sa svom ostalom

SPELEOLOŠKA SEKCIJA

Jedna od najnovijih sekcija Planinarskog društva »Zagreb« je Speleološka ili Špiljarska sekcija. Slična sekcija nije do danas osnovana ni u jednom planinarskom društvu u Jugoslaviji, pa je to prema tome jedan novum.

Na prijedlog jednog člana, koji se bavi niz godina špiljarstvom, osnovana je 15. XI. 1949. Speleološka sekcija, u koju je odmah pristupilo 28 članova. Cilj sekcije je čisto naučnog karaktera, t. j. da istraži naše špilje ili pećine, kojih ima veliki broj. U prvom redu da se svaka špilja opiše, načini nacrt u tlocrtu i presjeku, da se točno izmjeri, da se prekapanjem ustanovi čma li u njoj fosilnih ostataka čovjeka i njegovih suvremenika, te predmeta koje je čovjek rabio; nadalje da istraži njezinu sadašnju faunu. Osim toga sekcija će propagirati zaštitu prirodnih spomenika, a naročito paziti da se ne uništavaju ili nagrđuju ukrasi naših špilja.

Sekcija je dobila na poklon od druga Redenšeka bogatu kartoteku

dokumentacijom sekcije, odnosno odsjeka, koja je izgubljena prestankom njegovog rada, krajem 80-ih godina prošloga stoljeća. No, ostali su dokumenti koje su pisali tadašnji vodeći ljudi sekcije, njezin pročelnik i tajnik. O osnutku sekcije prvi je pisao Slavko Marjanac, prvi tajnik sekcije, i to samo dva mjeseca nakon njezina osnivanja. U časopisu »Naše planine« (br. 1, 1950., str. 29.) osvanula je vijest pod naslovom »Speleološka sekcija«, potpisana tadašnjim pseudonimom Slavka Marjanca (S. MN.). Tu je navedeno da je osnovana Speleološka ili Špiljarska sekcija te su navedeni njeni ciljevi i zadaci.

Naziv Speleološka sekcija, ali i Špiljarska sekcija, koristio je pretkraj 1950. i njezin prvi pročelnik Vladimir Redenšek u bilješkama za svoj strojopisom pisan dnevnik. U arhivi Speleološkog odsjeka HPD-a »Željezničar« nalazi se nekoliko preslika tih bilježaka, pa i njihov prijepis, a izvornik je vjerojatno negdje u Redenšekovoj ostavštini. Značajno je to da u naslovu piše Speleološka sekcija, a taj je izraz korišten i u

daljnjem tekstu. Činjenica je pak da je Vladimir Redenšek tijekom 1951., i dalje do 1956., pisao i govorio Špiljarska sekcija i Špiljarske sekcije, te da je 1952. u Planinarskom savezu osnovao i Referadu za špiljarstvo, no to ne umanjuje vrijednost prvog naziva, tj. Speleološka sekcija.

Na žalost, krajem 2009. nije obilježena 60. obljetnica, izuzme li se spomen na nju u mojem referatu na 11. Skupu speleologa Hrvatske, održanom u Višnjanu potkraj 2009.

Naglašavanje naziva Speleološka sekcija važno je zato jer su posljednjih godina neki pojedinci (nisu više članovi speleoloških odsjeka u kojima su započeli svoju speleološku djelatnost) počeli razlikovati djelatnost speleologije od špiljarstva, smatrajući da špiljarstvo nije isto što i speleologija i da je špiljarstvo manje vrijedno od speleologije. Po njihovu se mišljenju članovi speleoloških odsjeka planinarskih društava, okupljenih pod okriljem Komisije za speleologiju Hrvatskoga planinarskog saveza, bave špiljarstvom, jer su tako i počeli, tj. osnovali su Špiljarsku a ne Speleološku sekciju. Da tome nije tako dokazuju vrijedni rezultati članova speleoloških sekcija, odnosno od 1956. speleoloških odsjeka, i Komisije za speleologiju Hrvatskoga planinarskog saveza, postignuti u tih 60 godina.

Vlado Božić

VLADIM STRAŠEK

Vladimir Redenšek – velikan speleologije u Hrvatskoj

NOVE PLANINARSKE MOGUĆNOSTI OKO SVETOG BRDA

U posljednje je dvije godine drugi vrh Velebita - Sveto brdo (1753 m), zahvaljujući markacistima iz gosićkog PD-a »Željezničar« i članovima zagrebačkog PD-a »Vučje bratstvo« obogaćen novim planinarskim mogućnostima. Na prethodno razminiranoj planinarskoj stazi koja počinje na petom kilometru stare ceste koja vodi od Svetoga Roka prema Tulovim gredama, u mjestu koje domaći ljudi nazivaju Egeljac, gosićki su planinari obnovili markacije. Spremniji planinari mogu od Egeljca doći do vrha Svetog brda za četiri sata hoda. Međutim, planinarima je zanimljiv i bliži put. Na njega ćete stići tako da od Egeljca produžite još četiri kilometra cestom do mjesta gdje treba skrenuti desno na šumski put kojim se može stići do predjela iznad Liščanih bunara (cesta je prohodna samo za terenska vozila). S toga su mjesta vrijedni planinari PD-a »Vučje bratstvo« odvlačili materijal i inventar za uređenje planinarskog skloništa na Dušicama. Do skloništa se stiže za nepun sat hoda, a iznad skloništa počinje planinarska staza prema samom vrhu Svetoga brda koju su markirali gosićki »željezničari«. Od skloništa se na vrh stigne za nešto manje od sat i pol hoda. Planinari koji idu do Liščanih bunara moraju imati na umu da se zbog opasnosti od mina ne smije silaziti s nekadašnjega kolnog puta i staze. Iznad Liščanih bunara nema opasnosti od mina jer su tamo bili položaji hrvatskih branitelja.

Dušice su zahvalno planinsko područje, na kojem su još prije nekoliko desetljeća stočari napasali svoja

stada. U tom je dijelu priroda stvorila brojne ljepote. Osobito je zanimljiva konfiguracija terena, koja sliči na male kratere obrasle finom, pitomom travom. U zaleđu se vidi veličanstven obris Svetoga brda, a vidike s njegova vrha treba doživjeti i prema ličkoj i prema morskoj strani.

U novije je vrijeme na temeljima nekadašnjeg stana na Dušicama obitelj Jurjević napravila simpatičnu vikend kućicu u kojoj se prošloga ljeta boravilo gotovo svaki vikend. Ljubazni domaćini počaste svakog planinara koji naiđe, a ako planinari imaju sreće i naiđu onda kada se priprema »peka«, dobit će koji komad janjetine, pa čak i ribe. Samo dvije minute od kućice nalazi se nepresušan izvor, a desetak minuta dalje postoji još jedan izvor koji je još bliže planinarskom skloništu.

Planinarsko sklonište »Dušice« službeno je otvoreno 12. rujna 2009., prigodom pohoda »Tragom zbjega lovinačkog kraja«. U njemu ima mjesta za noćenje 12 planinara. Ulazna prostorija je mala blagovaonica bez peći, ali zato u sobici, kada se naloži, peć grije odlično, tako da se može ugodno spavati i kada je vani temperatura ispod ništice. Dvadesetak metara od skloništa je spremište za drva i pomoćni materijal.

Od skloništa vodi i markirani put do Ivanjske lokve, do koje se dođe za sat i pol. Prema Modriću su stare markacije, ali su planinari iz PD-a »Vučje bratstvo« obećali da će ih u 2010. obnoviti.

Tomislav Čanić

TOMISLAV ČANIĆ

Silazak sa
Svetog brda
prema
Dušicama

HRVATSKA PLANINARSKA OBILAZNICA U 2009. GODINI

pripremio: **Ronald Schreiner**

U subotu 19. prosinca 2009. uručena su posebna, visoka i najviša priznanja Hrvatske planinarske obilaznice obilaznicima koji su stekli prava na ta priznanja u 2009. godini. Snježna mećava koja je to jutro zahvatila velik dio Hrvatske onemogućila je brojne obilaznike da dođu do doma HPS-a i preuzmu svoja priznanja, no oni ustrajni, koje vremenske neprilike nisu spriječile, svojim su primjedbama i prijedlozima pridonijeli raspravi o HPO-u, a samim time omogućili da se barem neki nedostaci što su ih uočili otklone. Priznanja HPO-a za 2009. godinu uručili su Jasna Kosović, pročelnica Komisije za planinarske putove, i Vladimir Novak, predsjednik Izvršnog odbora HPS-a.

Obilaznici su u 2009. godini ispunili uvjete za dodjelu 93 priznanja, što je najveći broj otkako je HPO utemeljen. Dodijeljeno je 19 najviših, 30 visokih i 44 posebna priznanja. Najviše priznanja (15) dodijeljeno je članovima HPD-a »Zagreb-Matica«. Slijede: »Ivančica«, »Jastrebarsko« i »Kamenjak« s po 7, »Dubovac« i »Željezničar« Zagreb s po 6, te »Bilo« s 5 i »INA Bjelolasica« s 4 priznanja.

Uzmemo li u obzir sva dodijeljena priznanja, ali i značke - u desetoj godini postojanja HPO-a došlo je do promjene na vrhu. HPD-u »Zagreb-Matica« (167) uspjelo je za korak prestići HPD »Željezničar« Zagreb (166), točnije, uz dvije značke više i s jednim priznanjem manje. Slijede: »Japetić« (85), »Dubovac« (83) i »Kamenjak« (75). S obzirom na rastući broj obilaznika PD-a »Dubovac«, što je primijećeno u nekoliko prijašnjih godina, bit će zanimljivo vidjeti hoće li 2010. uspjati smijeniti »postojano treće« na ljestvici - obilaznike iz HPD-a »Japetić«.

Ističemo još neke zanimljive pojedinosti vezane uz HPO u 2009. godini. Jedno od obilježja, koje svakako raduje, jest znatan porast »obiteljskog obilazjenja« HPO-a. Nadalje, po prvi je put uvjete za najviše priznanje ispunio planinar koji nije državljanin Republike Hrvatske. To je Anton Selan, član PD-a »Kočevje«. Ove je godine posebno priznanje dodijeljeno, među ostalima, i Tinu Sviliću, članu PD-a »Dubovac« - on je s 11 godina najmlađi planinar kojem je dosad uručeno posebno priznanje HPO-a.

I na kraju nekoliko podataka o najvišem priznanju HPO-a. Dosad ga je primilo 44 planinara iz 16 društava. Najviše iz HPD-a »Zagreb-Matica« (7) i HPD-a »Željezničar«, Zagreb (6). Slijede: »Japetić« i »Jastrebarsko« (4), »INA Bjelolasica«, »Ivančica« i »Obruč« (3), zatim »Bilo«, »Glas Istre«, »MIV«, »Runolist« Oroslavje i »Svilaja« (2) te »Priroda PBZ«, »Zanatlija« Osijek, »Zanatlija« Zagreb i »Kočevje« s po jednim priznanjem.

Dodijeljene značke i priznanja u 2009. godini (1. siječnja - 31. prosinca)

PL. DRUŠTVO	B	S	Z	P	V	N	UK
1. Zagreb-Matica, Zgb.	8	2	2	4	7	4	27
2. Jastrebarsko, Jastr.	5	5	3	3	3	1	20
3. Kamenjak, Rijeka	3	4	4	4	3		18
4. Dubovac, Karlovac	4	4	3	6			17
5. INA Bjelolasica, Zgb.	7	3	1	1	2	1	15
6. Željezničar, Zagreb	1	2	3	2	1	3	12
7. Bilo, Koprivnica	3	2	2	2	2	1	12
8. Kočevje, Kočevje	1	3	3	1	1	1	10
9. Ivančica, Ivanec	1	1		4		3	9
10. Kapela, Zagreb	4	2	3				9
11. Zanatlija, Zagreb	2	3	2	1			8
12. Svilaja, Sinj	2	3			1	1	7
13. Šumar, Zagreb	1	2	3		1		7
14. Dirov brijeg, Vinkovci	1	1	2	2			6
15. Dugi vrh, Varaždin	1	1	2	2			6
16. Ericsson N. Tesla, Zgb.	2	1			2		5
17. Japetić, Samobor			1		2	1	4
18. Kamenar, Šibenik			2	2			4
19. Međimurje, Čakovec			2	2			4
20. MIV, Varaždin	2		1	1			4
21. Lipa, Sesvete	1	1	2				4
22. Platak, Rijeka	1	3					4
23. Opatija, Opatija	2	2					4
24. Vinica, Duga Resa	2	2					4
itd.							
UKUPNO 2009.	72	58	46	44	30	19	269

Slijede tri društva s po tri priznanja (ili značke), 11 s po dva i 16 s jednim. Dvojica obilaznika nisu članovi nijednog planinarskog društva. Po prvi su put na popisu ova planinarska društva: »Kalnik« Križevci, »Martinšćak« Karlovac, »Munjara 1907.« Zagreb, »Orljak« Opatija, »Sisak« Sisak, »Pošta - Telekom« Ljubljana i »Željezničar« Beograd.

Kratice u tablicama

B = brončana značka
S = srebrna značka
Z = zlatna značka
P = posebno priznanje
V = visoko priznanje
N = najviše priznanje

Ukupna statistika dodijeljenih priznanja HPO-a (21. svibnja 2000. - 31. prosinca 2009.)

PLANINARSKO DRUŠTVO	B	S	Z	P	V	N	UK
1. Zagreb-Matica, Zagreb	57	33	30	24	16	7	167
2. Željezničar, Zagreb	53	38	27	26	16	6	166
3. Japetić, Samobor	28	20	13	11	9	4	85
4. Dubovac, Karlovac	31	24	14	12	2		83
5. Kamenjak, Rijeka	23	18	13	12	9		75
6. MIV, Varaždin	20	14	14	9	4	2	63
7. Dugi vrh, Varaždin	18	13	10	7	4		52
8. Ivančica, Ivanec	13	12	10	10	3	3	51
9. Jastrebarsko, Jastrebarsko	16	10	6	6	6	4	48
10. Zanatlija, Zagreb	13	9	7	6	5	1	41
11. Obruč, Jelenje	9	7	7	7	6	3	39
12. Bilo, Koprivnica	13	8	6	5	4	2	38
13. Ericsson N. Tesla, Zagreb	12	8	5	5	4		34
14. INA Bjelolasica, Zagreb	10	6	4	4	4	3	31
15. Glas Istre, Pula	6	6	6	6	2	2	28
16. Šumar, Zagreb	8	8	6	3	1		26
17. Stanko Kempny, Zagreb	8	7	4	3	3		25
18. Runolist, Oroslavje	6	4	4	4	3	2	23
19. Svilaja, Sinj	6	6	3	3	3	2	23
20. Kamenaar, Šibenik itd.	5	5	5	4	1		20
UKUPNO 2000. - 2009.	559	378	266	213	128	44	1588

Na popisu je ukupno 99 planinarskih društava, i to 89 iz Hrvatske, 8 iz Slovenije te po jedno iz BiH i Srbije.

Dobitnici znački i priznanja HPO u 2009. godini (1. siječnja - 31. prosinca 2009.)

Brončana značka (25 KT)

488	Andreja Čaturić	Vinica, Duga Resa	509	Tugomira Vac	INA Bjelolasica, Zagreb
489	Danijel Kasunić	Vinica, Duga Resa	510	Vladimir Vac	INA Bjelolasica, Zagreb
490	Mirjana Atanasov	Ericsson N. Tesla, Zagreb	511	Leo Zahrastnik	Zagreb-Matica, Zagreb
491	Željko Rotar	Ericsson N. Tesla, Zagreb	512	Krešo Vovk-Šain	Zagreb-Matica, Zagreb
492	Violeta Šoškić	Željezničar, Beograd	513	Marijan Čubela	Dirov brijeg, Vinkovci
493	Predrag Labaš	Dugi vrh, Varaždin	514	Vesna Lepčin	Runolist, Oroslavje
494	Lucija Krušić	ZET, Zagreb	515	Mladen Pisek	Zagreb-Matica, Zagreb
495	Hrvoje Miško	Kalnja, Križevci	516	Biserka Sclaunich	Orljak, Opatija
496	Ana Pedišić	INA Bjelolasica, Zagreb	517	Alojz Grden	Zmajevac, Novska
497	Mirjana Glavina	INA Bjelolasica, Zagreb	518	Dubravko Badalić	Zmajevac, Novska
498	Zlatko Glavina	INA Bjelolasica, Zagreb	519	Nikola Sedmak	Susedgrad, Zagreb
499	Karolina Šeper	Jastrebarsko, Jastrebarsko	520	Davorka Mežnarić	MIV, Varaždin
500	Jadranko Šeper	Jastrebarsko, Jastrebarsko	521	Marija Hudak	MIV, Varaždin
501	Aleksander Oblak	Pošta-Telekom, Ljubljana	522	Anton Selan	Kočevje, Kočevje nije član
502	Miljenko Šuvar	Željezničar, Zagreb	523	Mihael Gelo	nije član
503	Mario Murgić	Zagreb-Matica, Zagreb	524	Ivan Gelo	Dubovac Karlovac
504	Ivan Murgić	Zagreb-Matica, Zagreb	525	Dražen Vlaho	Željezničar, Gospić
505	Ljerka Smolčec	INA Bjelolasica, Zagreb	526	Branka Ana Mikšik	Bundek, Mursko Središće
506	Monika Tomašević	Psunj, Pakrac	527	Sonja Vršić	Kapela, Zagreb
507	Nenad Igrc	Zagreb-Matica, Zagreb	528	Jagoda Šantić	Kamenjak, Rijeka
508	Ida Stamenković	Platak, Rijeka	529	Milivoj Filipović	Opatija, Opatija
			530	Boris Rumac	

531	Marija Rumac	Opatija, Opatija	334	Ratomir Draganjac	Dubovac, Karlovac
532	Natalija Školjak	Jastrebarsko, Jastrebarsko	335	Jasna Draganjac	Dubovac, Karlovac
533	Mario Uljatovski	Jastrebarsko, Jastrebarsko	336	Zoran Koščec	Jastrebarsko, Jastrebarsko
534	Vinko Vesely	Martinšćak, Karlovac	337	Ljerka Smolčec	INA Bjelolasica, Zagreb
535	Miroslav Aleksa	Bilo, Koprivnica	338	Anton Selan	Kočevoje, Kočevoje
536	Ivan Rzaunek	Kapela, Zagreb	339	Mara Pogačar	Dubovac, Karlovac
537	Davor Novinc	Zagreb-Matica, Zagreb	340	Jagoda Šantić	Kapela, Zagreb
538	Zdravko Horvat	Runolist, Oroslavje	341	Zvonko Lovreković	Željezničar, Zagreb
539	Marijan Mrakovčić	Kapela, Zagreb	342	Milivoj Filipović	Kamenjak, Rijeka
540	Antonija Punek	Munjara 1907, Zagreb	343	Boris Rumac	Opatija, Opatija
541	Duško Punek	Munjara 1907, Zagreb	344	Marija Rumac	Opatija, Opatija
542	Vesna Mrakovčić	Kapela, Zagreb	345	Ivan Golob	Platak, Rijeka
543	Renato Rac	Bilo, Koprivnica	346	Mirjana Golob	Platak, Rijeka
544	Zlatko Štulec	Jastrebarsko, Jastrebarsko	347	Natalija Školjak	Jastrebarsko, Jastrebarsko
545	Danica Jagušić	Zanatlija, Zagreb	348	Mario Uljatovski	Jastrebarsko, Jastrebarsko
546	Vladimir Jagušić	Zanatlija, Zagreb	349	Nenad Igrc	Zagreb-Matica, Zagreb
547	Ksenija Ožvald	Dubovac, Karlovac	350	Vinko Vesely	Martinšćak, Karlovac
548	Ljubica Jakupanec	Bilo, Koprivnica	351	Miroslav Aleksa	Bilo, Koprivnica
549	Anita Bistričić	Kamenjak, Rijeka	352	Ivan Rzaunek	Kapela, Zagreb
550	Zoran Bistričić	Kamenjak, Rijeka	353	Pavica Žiljak	Željezničar, Zagreb
551	Alenka Vejić	Svilaja, Sinj	354	Željko Benčević	Dirov brijeg, Vinkovci
552	Zoran Mastelić	Svilaja, Sinj	355	Sandra Antolić	Velebit, Zagreb
553	Radojka Abramović	Dubovac, Karlovac	356	Predrag Radić	Velebit, Zagreb
554	Nenad Novak	Ivančica, Ivanec	357	Dragica Skender	Stanko Kempny, Zagreb
555	Krešimir Sunek	Lipa, Sesvete	358	Ivan Antolić Soban	Lipa, Sesvete
556	Jadranko Jagodić	Dubovac, Karlovac	359	Zlatko Štulec	Jastrebarsko, Jastrebarsko
557	Snježana Igrc	Zagreb-Matica, Zagreb	360	Danica Jagušić	Zanatlija, Zagreb
558	Željko Blagus	INA Bjelolasica, Zagreb	361	Vladimir Jagušić	Zanatlija, Zagreb
559	Marijanka Meštrić	Šumar, Zagreb	362	Ksenija Ožvald	Dubovac, Karlovac
			363	Mladen Pisek	Zagreb-Matica, Zagreb
			364	Ljubica Jakupanec	Bilo, Koprivnica
			365	Jadranka Bistričić	Kamenjak, Rijeka
			366	Anita Bistričić	Kamenjak, Rijeka
			367	Zoran Bistričić	Kamenjak, Rijeka
			368	Željko Rotar	Ericsson N. Tesla, Zagreb
			369	Srećko Šoštar	Ivančica, Ivanec
			370	Boris Buljan	Svilaja, Sinj
			371	Alenka Vejić	Svilaja, Sinj
			372	Zoran Mastelić	Svilaja, Sinj
			373	Danijel Kasunić	Vinica, Duga Resa
			374	Andreja Čaturić	Vinica, Duga Resa
			375	Božo Pomper	Vihor, Zagreb
			376	Mirjana Glavina	INA Bjelolasica, Zagreb
			377	Zlatko Glavina	INA Bjelolasica, Zagreb
			378	Marijanka Meštrić	Šumar, Zagreb

Srebrna značka (50 KT)

321	Sonja Mihelić	Kočevoje, Kočevoje
322	Miro Mihelić	Kočevoje, Kočevoje
323	Violeta Šoškić	Željezničar, Beograd
324	Faruk Islamović	Zanatlija, Zagreb
325	Predrag Labaš	Dugi vrh, Varaždin
326	Iva Šimunić	Pliva, Zagreb
327	Jadranko Šeper	Jastrebarsko, Jastrebarsko
328	Berislav Mijić	Šumar, Zagreb
329	Ida Stamenković	Platak, Rijeka
330	Željko Tomašević	Psunj, Pakrac
331	Željko Ribičić	Mosor, Split
332	Davor Augustin	Zmajevac, Novska
333	Biserka Sclaunich	Orljak, Opatija

Napomene:

- * Na zahtjev Zdenka Godeca, zbog promjene društva, njegova brončana (br. 81), srebrna (br. 205) i zlatna značka (br. 132) te posebno priznanje (br. 102) brisani su s popisa HPD-a »Zagreb-Matica« i pripisani PD-u »Ericsson - Nikola Tesla«.
- * Na zahtjev Martina Henca, zbog promjene društva, njegova brončana (br. 233), srebrna (br. 126) i zlatna značka (br. 145) te posebno priznanje (br. 110) brisani su s popisa HPD-a »Kapela« i pripisani HPD-u »Zagreb-Matica«.
- * Na zahtjev Donata Gašljevića i Branke Očić, zbog promjene društva, njihove brončane (br. 27 i 142), srebrne (br. 36 i 55) i zlatne značke (br. 25 i 31) te posebna (br. 38 i 39) i visoka priznanja (br. 46 i 47) brisani su s popisa PD-a »Susedgrad« i pripisani HPD-u »Zanatlija«, Zagreb.
- * Na zahtjev Faruka Islamovića, zbog promjene društva, njegova brončana značka (br. 182) brisana je s popisa HPD-a »Zagreb-Matica« i pripisana HPD-u »Zanatlija«, Zagreb.
- * Na zahtjev Jurja Vrbanca, zbog promjene društva, njegovo posebno priznanje (br. 173) upisano je na popis PD-a »Sisak«, a brončana (br. 368), srebrna (br. 230) i zlatna značka (br. 178) ostaju na popisu HPD-a »Zagreb-Matica«.

Zlatna značka (75 KT)

221	Božena Bučar	Željezničar, Zagreb
222	Ivica Čanadi	Željezničar, Zagreb
223	Tomislav Milobara	Dirov brijeg, Vinkovci
224	Ivan Dömötörfy	Japetić, Samobor
225	Faruk Islamović	Zanatlija, Zagreb
226	Damir Šantek	Zagreb-Matica, Zagreb
227	Lana Vlah	Šumar, Zagreb
228	Zvonimir Vlah	Šumar, Zagreb
229	Neven Kursar	Kamenar, Šibenik
230	Željko Mikulandra	Kamenar, Šibenik
231	Damir Mežnarić	MIV, Varaždin
232	Ljerka Smolčec	INA Bjelolasica, Zagreb
233	Anton Selan	Kočevje, Kočevje
234	Branko Rajer	Dubovac, Karlovac
235	Jože Bučar	Ljubljana-Matica, Ljubljana
236	Dubravka Smerdelj	Dubovac, Karlovac
237	Mara Pogačar	Dubovac, Karlovac
238	Miljenko Vargek	Kapela, Zagreb
239	Milivoj Filipović	Kamenjak, Rijeka
240	Natalija Školjak	Jastrebarsko, Jastrebarsko
241	Mario Uljatovski	Jastrebarsko, Jastrebarsko
242	Miroslav Aleksa	Bilo, Koprivnica
243	Ruža Jakupek	Dugi vrh, Varaždin
244	Vladimir Jakupek	Dugi vrh, Varaždin
245	Mira Vargek	Kapela, Zagreb
246	Ivan Rzaunek	Kapela, Zagreb
247	Ivan Novak	Lipa, Sesvete
248	Biserka Ulipi	Željezničar, Zagreb
249	Marija Rikel	Torpedo, Rijeka
250	Željko Benčević	Dirov brijeg, Vinkovci
251	Ognjen Radić	Sveti Ilija Baška Voda
252	Verica Sermek	Međimurje, Čakovec
253	Ivan Sermek	Međimurje, Čakovec
254	Dragica Skender	Stanko Kempny, Zagreb
255	Ivan Antolić Soban	Lipa, Sesvete
256	Zlatko Štulec	Jastrebarsko, Jastrebarsko
257	Vladimir Jagušić	Zanatlija, Zagreb
258	Ljubica Jakupanec	Bilo, Koprivnica
259	Jadranka Bistričić	Kamenjak, Rijeka
260	Anita Bistričić	Kamenjak, Rijeka
261	Zoran Bistričić	Kamenjak, Rijeka
262	Božo Pomper	Vihor, Zagreb
263	Nenad Igrc	Zagreb-Matica, Zagreb
264	Marijanka Meštrić	Šumar, Zagreb
265	Sonja Mihelić	Kočevje, Kočevje
266	Mario Mihelić	Kočevje, Kočevje

Posebno priznanje (100 KT)

170	Stanislav Horvat	POK Maksimir, Zagreb
171	Božena Bučar	Željezničar, Zagreb
172	Dragan Pirić	Kozjak, Kaštel Sućurac
173	Juraj Vrbanac	Sisak, Sisak
174	Damir Horvat	Zagreb-Matica, Zagreb
175	Faruk Islamović	Zanatlija, Zagreb
176	Davor Koščak	Zagreb-Matica, Zagreb
177	Igor Nađ	Dirov brijeg, Vinkovci
178	Neven Kursar	Kamenar, Šibenik
179	Željko Mikulandra	Kamenar, Šibenik

Tin Svilić (PD »Dubovac«) s 11 godina najmlađi je planinar kojem je dosad uručeno posebno priznanje HPO-a

180	Tomislav Milobara	Dirov brijeg, Vinkovci
181	Ljerka Smolčec	INA Bjelolasica, Zagreb
182	Anton Selan	Kočevje, Kočevje
183	Mirjana Pavlic	Bundek, Mursko Središće
184	Dubravka Smerdelj	Dubovac, Karlovac
185	Đurđica Kocijan Sever	Dugi vrh, Varaždin
186	Stjepan Horvat	Dugi vrh, Varaždin
187	Milivoj Filipović	Kamenjak, Rijeka
188	Natalija Školjak	Jastrebarsko, Jastrebarsko
189	Mario Uljatovski	Jastrebarsko, Jastrebarsko
190	Darko Ožetski	Zagreb-Matica, Zagreb
191	Miroslav Aleksa	Bilo, Koprivnica
192	Branko Rajer	Dubovac, Karlovac
193	Biserka Ulipi	Željezničar, Zagreb
194	Nikola Jelinić	PK Split, Split
195	Zoran Majnarić	Petehovac, Delnice
196	Tin Svilić	Dubovac, Karlovac
197	Dominik Svilić	Dubovac, Karlovac
198	Irena Svilić	Dubovac, Karlovac
199	Dražen Svilić	Dubovac, Karlovac
200	Verica Sermek	Međimurje, Čakovec
201	Ivan Sermek	Međimurje, Čakovec
202	Zlatko Štulec	Jastrebarsko, Jastrebarsko
203	Nikola Nišević	Ivančica, Ivanec
204	Ljubica Jakupanec	Bilo, Koprivnica
205	Damir Mežnarić	MIV, Varaždin
206	Jadranka Bistričić	Kamenjak, Rijeka
207	Anita Bistričić	Kamenjak, Rijeka
208	Zoran Bistričić	Kamenjak, Rijeka
209	Božidar Šoštar	Ivančica, Ivanec
210	Josip Lazar	Ivančica, Ivanec
211	Mirjana Čavlina	Zagreb-Matica, Zagreb
212	Ivan Mudri	Ivančica, Ivanec
213	Božo Pomper	Vihor, Zagreb

Visoko priznanje (125 KT)

99	Robert Smolec	Željezničar, Zagreb
100	Davor Koščak	Zagreb-Matica, Zagreb
101	Ljubica Bubić - Filipi	Vrapče, Zagreb
102	Ante Debeljak	Vrapče, Zagreb

103	Elijas Mihalić	Japetić, Samobor	117	Žarko Roček	Lipa, Lipik
104	Mladen Smolčec	Zagreb-Matica, Zagreb	118	Živko Knežević	Zagreb-Matica, Zagreb
105	Đorđe Tovroža	INA Bjelolasica, Zagreb	119	Biserka Kramarić	Zagreb-Matica, Zagreb
106	Ljerka Smolčec	INA Bjelolasica, Zagreb	120	Damir Kuzmanić	Ericsson N. Tesla, Zagreb
107	Anton Selan	Kočevje, Kočevje	121	Zlatko Štulec	Jastrebarsko, Jastrebarsko
108	Branko Meštrić	Šumar, Zagreb	122	Ljubica Jakupanec	Bilo, Koprivnica
109	Martin Henc	Zagreb-Matica, Zagreb	123	Stanko Popović	Zagreb-Matica, Zagreb
110	Branka Pinjušić	Japetić, Samobor	124	Jadranka Bistričić	Kamenjak, Rijeka
111	Natalija Školjak	Jastrebarsko, Jastrebarsko	125	Anita Bistričić	Kamenjak, Rijeka
112	Mario Uljatovski	Jastrebarsko, Jastrebarsko	126	Zoran Bistričić	Kamenjak, Rijeka
113	Darko Ožetski	Zagreb-Matica, Zagreb	127	Zdenko Godec	Ericsson N. Tesla, Zagreb
114	Miroslav Aleksa	Bilo, Koprivnica	128	Zoran Vejić	Svilaja, Sinj
115	Kristina Jurčić	Lisina, Matulji			
116	Dean Jurčić	Lisina, Matulji			

Na svečanosti 19. prosinca 2009. Visoko priznanje HPO-a primio je i akademik Stanko Popović

Najviše priznanje (150 KT)

26	Alan Čaplar	Željezničar, Zagreb
27	Branko Kokolić	Runolist, Oroslavlje
28	Srećko Sekušak	Zagreb-Matica, Zagreb
29	Biserka Cigula	Zagreb-Matica, Zagreb
30	Mladen Smolčec	Zagreb-Matica, Zagreb
31	Ljerka Smolčec	INA Bjelolasica, Zagreb
32	Anton Selan	Kočevje, Kočevje
33	Zvonimir Brkašić	Željezničar, Zagreb
34	Davor Košćak	Zagreb-Matica, Zagreb
35	Mario Uljatovski	Jastrebarsko, Jastrebarsko
36	Miroslav Aleksa	Bilo, Koprivnica
37	Tatjana Kodžoman	Svilaja, Sinj
38	Branko Ulipi	Željezničar, Zagreb
39	Loredana Rojnić	Glas Istre, Pula
40	Vladimir Rojnić	Glas Istre, Pula
41	Elijas Mihalić	Japetić, Samobor
42	Tomislav Friščić	Ivančica, Ivanec
43	Stjepan Kuštelega	Ivančica, Ivanec
44	Duško Vitez	Ivančica, Ivanec

IN MEMORIAM

MILAN KAUČIĆ 1931. – 2009.

U posljednjim danima 2009. godine umro je Milan Kaučić, popularno zvan Veliki Pajdo, član Hrvatskoga planinarskog društva »Sokolovac 1898.« iz Požege. Umro je iznenadno, u miru svoje kuće u podnožju požeške Kalvarije, u 78. godini života. Živio je i umro ispod one iste Kalvarije za koju znameniti Požežanin Matko Peić kaže kako »...kroz bijele rascvjetale akacije možeš motriti istok, rađanje dana iz maglice slično velu Botticelijeve Flore.«

S posljednjih stranica knjiga iz Kaučićeva bogatoga planinarsko-publicističkog opusa izlistavamo osobni curriculum - kako se rodio 1931. u Kutovima

kod Orahovice u seljačkoj obitelji »...u podravskoj ravnici do visine od 184 cm. Uz šumarke hrastova i jasena s pajdašima vršnjacima na sočnim pašnjacima napasivao je konje i uživao kada su zajedno uzgrapce raspletali grive na vjetru i u galopu dizali prašinu na polju... Došavši među ljude počeo je odrastati. Na svakom koraku izmicao je političkom tutorstvu, a od ekonomskog se branio vlastitim dlanovima i glavom.«

Sklon pjesničkom izričaju, ali i esejističkim prikazima, taj je vrli požeški planinar svojim zbirkama pjesama i putopisima ostavio trajan književni biljeg, kroz koji se kao tkanje provlače lirski prikazi krajo-

lika planinskog vijenca požeške Zlatne doline. Bogatstvom slaganja stihova u bujni lirski izričaj nadahnjivao je čitatelja, a osobito planinara. Ono što je vidio, što je doživio, ili način doživljavanja prirodnog ambijenta u kojem se kretao, Kaučić je majstorski sročio u nadahnuti stih i kazivao ga čitatelju. Njegova pisana riječ u naravi je pisana fotografija njegova viđenja prirodnog prostora, čovjeka, lirika, koji je istinski volio svoje domicilno gorje, svoj zavičaj, svoju Slavoniju.

Planinario je po svojem Papuku, Požeškoj gori, Krndiji, Dilj gori, po ostalim hrvatskim gorama te po slovenskom gorju. Kao dugogodišnji planinarski dužnosnik dao je neizbrisiv i trajan doprinos požeškom planinarstvu. Svoje planinarske skitnje opisao je u nekoliko knjiga i u desecima brojeva »Hrvatskog planinara«, a ljubitelji pisane riječi rado su ih čitali i iznimno cijenili.

Požeški planinari izgubili su još jednog samozatajnog i radišnog člana, a u niski požeških planinarskih velikana dodajemo i ime Milana Kaučića. Opraštajući se od dragog prijatelja, predsjednica HPD-a »Sokolovac 1898.« Katica Bartošek izrekla je veliko planinarsko hvala za sve što je učinio za požeško, slavonsko i hrvatsko planinarstvo, recitiravši poznate Pajdine stihove iz njegove »Planine«. Nama, njegovim prijateljima, za trajni spomen na ovoga iskonskog Slavonca, pjesnika, planinara i odanog domoljuba, ostaje zapisati u Kroniku njegove nikad zaboravljene stihove: Hej hrastovi, stari hrastovi / hrastovi s kljunom gavrana i mirisom šiške u krošnji / na sve strane Slavonija, kolijevka / sjetno vas zove, rijetke i same. Mirno počivaj, prijatelju, i neka ti je laka hrvatska gruda koju si tako zdušno volio i kojoj si bio istinski odan.

dr. Antun Lovrić

PLANINARSKO SKLONIŠTE NA VJEŠTIĆ GORI POD TROGLAVOM

Zahvaljujući uloženom naporu i trudu članova Planinarske udruge »Dinaridi« i njihovih planinarskih prijatelja iz planinarskih društava »Sv. Jakov« Bitelić, »Svilaja« Sinj i »Prpa« Baške Oštarije te svekolikoj pomoći HGSS-a Stanice Split, od prošle je godine na području Troglava planinarima na usluzi još jedno planinarsko sklonište. Sklonište se nalazi u sredini masiva Troglava, što omogućava planinarima da taj glomazni masiv i njegove vrhove, a ima ih sedamnaest koji prelaze visinu od 1700 m, posjete na mnogo mirniji i sigurniji način, što dosad nije bio slučaj zbog duljine puta i nedostatka skloništa. Jedan od vrhova jest i Velika Duvjakuša (1708 m), koji svakako treba posjetiti, a nadamo se da će jednoga dana biti i kontrolna točka HPO-a jer to zaslužuje svojom visinom, ljepotom i pristupom.

Novo je sklonište na hrvatskoj strani planine, na samome zapadnom rubu Vještić gore, na visini od

1530 metara. Do njega se stiže iz smjera Vrdova, na koje dolazimo osobnim automobilom s državne ceste D-1 (u mjestu Hrvace skrenemo za Bitelić).

Planinarske markacije počinju kod planinarskog doma »Sv. Jakov« (1000 m), a za prilaz do skloništa treba otprilike tri sata hoda. U neposrednoj je blizini prilazne staze nekoliko izvora, do kojih vode markirani odvojci. Tijekom prošle godine postavljeni su i putokazi na svim raskrižjima, kao i zimska markacija od skloništa do vrha Troglava. Ta je staza gotovo u cijelosti pješačka, za razliku od dosadašnje koja najvećim dijelom vodi kolnim putovima probijenima za vrijeme Domovinskog rata. Staza prolazi kroz čitavu Vještić goru i tako nas za ljetnih vrućina štiti od sunca.

Od skloništa »Dinaridi« do vrha Troglava može se izvesti lijepa kružna tura. Do vrha treba malo manje od dva sata uspona.

DARKO GAVRIĆ

Planinarsko sklonište »Dinaridi« na Vještić gori

Sklonište je kućica dimenzija 6×4 m, od čega 2 dužinska metra otpada na trijem, pa unutarnji prostor ima površinu od 16 m². U potkrovlju se nalaze ležajevi

za osam osoba, a blagovaonica se također može iskoristiti kao spavaonica. Kao građevni materijal koristili smo drvo, a sklonište je izvana u cijelosti obloženo limom, zbog vremenskih uvjeta kakvi vladaju na Troglavu.

Na svečanom otvorenju koje smo upriličili 19. listopada 2009. okupilo se više od dvije stotine planinara iz cijele Hrvatske i susjedne BiH. Svetu je misu predvodio i blagoslov udijelio vlč. Ante Vranković, a sklonište je otvorio naš poznati alpinist i putopisac Stipe Božić. Planinarski fažol i sinjski arambašići godili su svakome, a u pjesmi i druženju nekoliko je predivnih poslijepodnevni sati brzo prošlo. Na Vrdovo, s kojeg su i krenuli, planinari su se vratili puni dojmova.

Sklonište podno Ledene kose stalno je otvoreno, na korist svakom dobronamjernom putniku, lovcu i planinaru, jer znamo da su planinarski domovi, kuće i skloništa mjesta smještaja, okrjepa i druženja te su, uz vrhove, glavni cilj naših pohoda. S obzirom na to da zasad još uvijek nema planinarskog zemljovida toga područja, više podataka može se naći na www.pu-dinaridi.com.

Darko Gavrić

VIJESTI

MARKIRAN PUT NA MAGLAJ (1475 m)

Planinarska udruga »Dinaridi« markirala je stazu na vrh Maglaj (1475 m) u području Troglava, iznad Vrdova. Taj vrh bio je jedna od najvažnijih točaka otpora u Domovinskom ratu. S njega je i krenula operacija »Zima '94«, pa ima i povijesno značenje. Premda se na Maglaj može doći kolnim putem koji se s Vrdova penje na vrh preko Peratovca, na kojem se nalaze stočarske košare, mi smo se odlučili za markiranje nove pješačke staze od planinarske kuće »Sv. Jakov«.

Staza jednim dijelom vodi jednako kao i za Troglav. Nakon pola sata hoda desno je odvojak s putokazom i odatle za malo više od sata stižemo na vrh, koji je obilježen križem. Na vrhu je i kutija s upisnom knjigom. Svake godine ujesen kod križa se održava misa u spomen na hrvatske branitelje. Uspon nije fizički zahtjevan i toplo ga preporučujemo kao izlet koji će se svakom planinaru višestruko isplatiti.

Darko Gavrić

DARKO GAVRIĆ

Uz putokaz na račvištu putova prema Troglavu i Maglaju

MLADI VARAŽDINSKI PLANINARI

U našem se časopisu već pisalo o radu s planinarskim podmlatkom u Varaždinu, a ta se aktivnost nastavlja i dalje. Od 1998. do 2009. održano je ukupno 106 izleta malih planinarskih škola i 151 izlet planinarskih ogranaka u osnovnim školama, s 4852 sudionika. Za sve su to zaslužne voditeljice Karmen Holenda, Mihaela Vrbnjak, Ružica Martinec, Jasenka Banec, Petra Kanešić, Martina Marušić, voditelj planinarskih škola Zlatko Pap, kao i dugogodišnji pomagači, vodiči na izletima Predrag Labaš i Antonija Baković.

Da bi se znali ponašati na planinarskim stazama, u domovima, na vrhovima te da bi stekli osnovna planinarska znanja i vještine, mladi planinari moraju proći planinarsku školu. Ono što se uči na predavanjima u školi, provodi se uživo u prirodi, odnosno u planini. To se, dakako, ne može stalno raditi, što zbog nastavnog programa škole i zauzetosti voditelja sekcija, što zbog raznih natjecanja te sudjelovanja polaznika škole u drugim izvannastavnim aktivnostima, no bez obzira na sve to, odrade se sve teme i ostvari se 70% izleta, a izletima se priključuju prijatelji polaznika, drugi učenici, roditelji, profesori te nastavnici s drugih škola.

U posljednje dvije školske godine održane su dvije male planinarske škole u VI. osnovnoj školi u Varaždinu, dok je u Osnovnoj školi u Knegincu Gornjem održana jedna škola. Voditeljice su opremljene kompasima, zviždaljkama, zamkama i drugim pomagalicama, koliko to omogućavaju skromna raspoloživa sredstva. Potrebno je još nabaviti planinarske štapove i dvije torbice s priborom za prvu pomoć. Najuzbudljiviji su izleti u proteklom razdoblju bili oni na podbrežje Ivanščice, dva izleta na Klek, u Samoborsko gorje, na Papuk, Ravnu goru, Trakošćansko jezero, Kalnik te Grabrovec, gdje je kod novog planinarskog doma »Ledinec« održana proslava stotog izleta planinarske škole.

U sljedećem razdoblju, od 2010. do 2011., održat će se mala proljetna planinarska škola te proljetna planinarska škola. Za održavanje teorijskog dijela ili nastave koristit će se prostorije osnovnih škola, dok će se vježbe ili praktični dio obaviti na izletima u hrvatskim planinama. U 2010. organizirat će se planinarski izleti na Varaždinsko humlje, podbrežje Ivanščice i Ravne gore, na Kalničko gorje, Ravnu goru, Ivanščicu, Klek, Petrovu goru, otok Pašman i na Strahinjšćicu.

Zlatko Pap

140 mladih planinara na Zelingradu

PRIZNANJA HPS-a U 2009. GODINI

Komisija za priznanja HPS-a nadležna je za dodjelu priznanja planinarima i planinarskim organizacijama članicama HPS-a za postignute uspjehe, rezultate i zasluge za razvoj planinarstva. Komisija je u 2009. godini zaprimila 96 zahtjeva za dodjelu priznanja, od 10 planinarskih društava. Dodijeljeno je ukupno 27 brončanih, 19 srebrnih i 15 zlatnih priznanja te 9 plaketa. Na žalost, 26 zahtjeva nije moglo biti uvaženo jer nisu bili u skladu s pravilima propisanim Pravilnikom o dodjeli priznanja HPS-a.

Pozivamo planinarska društva da članove koji to zaslužuju predlože za odgovarajuća priznanja HPS-a, kako bi im planinarska organizacija na primjeren način zahvalila za uloženi trud i doprinos planinarstvu.

Vladimir Horvat, pročelnik Komisije za priznanja HPS-a

Bronačni znak

1. Branko Meštrić	PD »Šumar« Zagreb
2. Radovan Milčić	HPD »Željezničar« Zagreb
3. Miomir Fistrić	HPD »Imber« Omiš
4. Zvonimir Kujundić	HPD »Imber« Omiš
5. Diana Ginoski	HPD »Imber« Omiš
6. Ozren Malenica	HPD »Imber« Omiš
7. Zdravko Škobalj	HPD »Imber« Omiš
8. Ljubomir Barić	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
9. Ladislav Barić	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
10. Mate Blekić	PD »Naftaplin« Zagreb
11. Viktor Hajdinjak	PD »Naftaplin« Zagreb
12. Dragan Antunović	HPD »Biokovo« Makarska
13. Ivan Mendeš	HPD »Biokovo« Makarska
14. Mišo Mendeš	HPD »Biokovo« Makarska
15. Nede Puharić	HPD »Biokovo« Makarska
16. Marica Kokot	HPD »Martinščak« Karlovac
17. Boško Duduković	HPD »Martinščak« Karlovac
18. Vitomir Murganić	PD »Dubovac« Karlovac
19. Borka Malinić	PD »Susedgrad« Susedgrad
20. Nikola Sedmak	PD »Susedgrad« Susedgrad
21. Josip Pop	PD »Ravna gora« Varaždin
22. Dragutin Šarman	PD »Ravna gora« Varaždin
23. Zdenka Mundar	PD »Ravna gora« Varaždin
24. Marija Kociper	PD »Ravna gora« Varaždin
25. Marijan Fabeta	PD »Ravna gora« Varaždin
26. Željka Novoselec	PD »Ravna gora« Varaždin
27. Dragutin Novoselec	PD »Ravna gora« Varaždin

Srebrni znak

1. Alan Čaplar	HPD »Željezničar« Zagreb
2. Marija Antičević	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
3. Mijo Božin	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
4. Mate Opačak	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
5. Višnja Hojanić	PD »Naftaplin« Zagreb
6. Nada Premrou	PD »Naftaplin« Zagreb
7. Maksimilijan Babić	HPD »Biokovo« Makarska

8. Marina Gojak	HPD »Biokovo« Makarska
9. Anita Gvozdenović	HPD »Biokovo« Makarska
10. Davor Puharić	HPD »Biokovo« Makarska
11. Dušanka Turić	HPD »Biokovo« Makarska
12. Vedrana Letica	HPD »Biokovo« Makarska
13. Krunoslav Golubić	HPD »Martinščak« Karlovac
14. Damir Basara	PD »Dubovac« Karlovac
15. Dinko Novosel	PD »Dubovac« Karlovac
16. Anto Babić	PD »Susedgrad« Susedgrad
17. Milan Lacković	PD »Susedgrad« Susedgrad
18. Ruža Đurasek	PD »Ravna gora« Varaždin
19. Mirko Kemiveš	PD »Ravna gora« Varaždin

Zlatni znak

1. Špiro Domljanović	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
2. Ivo Kraljević	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
3. Petar Pavelin	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
4. Ante Slavić	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
5. Tihomir Šiškov	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
6. Mirko Reić	PD »Naftaplin« Zagreb
7. Tonči Lalić	HPD »Biokovo« Makarska
8. Blaženka Puharić	HPD »Biokovo« Makarska
9. Samo Puharić	HPD »Biokovo« Makarska
10. Zoja Puharić	HPD »Biokovo« Makarska
11. Jurica Topić	HPD »Biokovo« Makarska
12. Boris Turina	HPD »Biokovo« Makarska
13. Zorica Okičić	HPD »Martinščak« Karlovac
14. Etika Lazarević	HPD »Martinščak« Karlovac
15. Željko Ivsić	PD »Dubovac« Karlovac

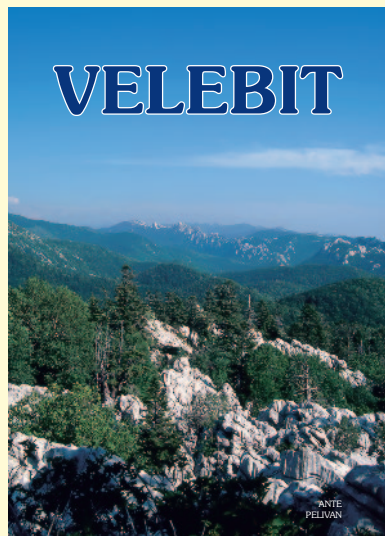
Plaketa

1. Frane Bolanča	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
2. Danka Bolanča	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
3. Edita Bensa	PD »Naftaplin« Zagreb
4. Ivo Puharić	HPD »Biokovo« Makarska
5. Davor Visković	HPD »Biokovo« Makarska
6. Miroslav Vlajsavljević	HPD »Martinščak« Karlovac
7. Ivan Pernar	PD »Dubovac« Karlovac
8. Zlatko Smerke	PD »Ravna gora« Varaždin
9. Božidar Kociper	PD »Ravna gora« Varaždin

KALENDAR AKCIJA

13. 2.	Metlarska zabava pl. kuća »Moslavačka Slatina«	HPD »Jelengrad«, Kutina Ivica Mataić, 098/97-36-360
20. 2.	Bal planinara - Valentinovo Hotelsko naselje Resnik, Kaštel Štafilić	HPD »Malačka - Donja Kaštela«, Kaštel Stari Filip Balić, 098/311-797
20. - 21. 2.	Uspón na Bjelolasicu Bjelolasica	HPD »Stanko Kempny«, Zagreb Tomislav Pavlin, 098/313-713
28. 2.	Tragom prvog pohoda HPK »Vučje bratstvo« Pl. sklonište - Sv. Rok - Dušice	HPK »Vučje bratstvo«, Zagreb Denis Hojnik, 091/48-13-982, Blaž Burčul, 098/357-053 hpk.vucjebратство@gmail.com
6. - 7. 3.	Kolijevkom hrvatske državnosti Bijaći - Klis Kozjak	HPD »Ante Bedalov«, Kaštel Kambelovac Josip Pejša, 091/73-08-109
7. 3.	Žene u planini	PD »Kamenjak«, Rijeka Igor Korlević, 091/25-66-611
7.3.	Proljetno pješčenje u Sijaset Jadičev plan - Sijaset (»Senjska obilaznica«)	HPD »Zavižan«, Senj Mirko Belavić, 053/881-309
14. 3.	Romarskim putem Belec - Marija Bistrica Belec - Marija Bistrica	HPD »Belecgrad«, Belec Katica Bucifal, 049/460-135
14. 3.	Susret planinara povodom dana Sv. Bernarda Marija Bistrica	PD »Grohot«, Marija Bistrica Vesna Antolić, 098/16-66-484, Mira Bajs, 049/444-268 Boris Kličković, 091/92-30-870

30% popusta za planinare !!!

- Autor: Ante Pelivan
- fotomonografija
 - bogato ilustrirana u boji
 - format: 30 x 21 cm
 - 194 stranice
 - tvrdi uvez
 - cijena: 150,00 kn

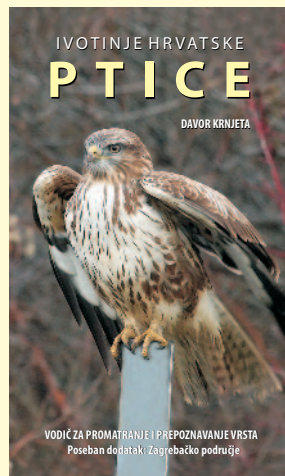
105,00 kn

Poštarina uračunata u cijenu!

- ◀ Autor: Davor Krnjeta
- format: 20,5 x 12 cm
 - 350 fotografija u boji
 - 360 stranica
 - tvrdi uvez
 - cijena: 260,00 kn

182,00 kn

ekološki glasnik
časopis o prirodi

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/5621-929, Fax: 01/6234-058
www.ekoloski-glasnik.hr • ekoloski.glasnik@vip.hr

TISKARA "Ekološki glasnik"

- usluga tiska knjiga i časopisa vrhunske kvalitete
- posebni popust za sva planinarska društva

Zimsko planinarenje
foto: Jasminka Radojčić